

2020. TÉL

OPERA



GASZTRONÓMIA
**LUDWIG VAN
BEETHOVEN**

FRANCIA FARSANG
SOPHIE KOCH

FRICSAY FERENC STÚDIÓ
ARATÓ ÉVA

**BALÁZSI
GERGŐ
ÁRMIN**

*„Szeretem feszegetni
a határait”*

Balettrajongó
Kovács András Péter

A vezetés élménye



FORMABONTÓ
MESTERMŰ.

AZ ÚJ BMW 4.

*BMW 4 Coupé M440i xDrive kombinált fogyasztás: 7,8-8,1 l/100 km; kombinált CO₂-kibocsátás: 170-186 g/km.

BEKÖSZÖNTŐ



Tisztelt Táncrajongók!

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy a Magyar Állami Operaházban a *Párizs lángjai* című produkció karmestereként debütálhatok. A Magyar Nemzeti Balett társulatát ismerve egyértelműen állíthatom, hogy nagyon magas művészi színvonalat képvisel. Ez természetesen el is várható egy olyan együtttestől, amelyet Solymosi Tamás irányít, akivel már táncos korában is nagy örömmel dolgoztam együtt. Az Opera Zenekarról is csak jókat hallottam: a legjobbak között tartják számon.

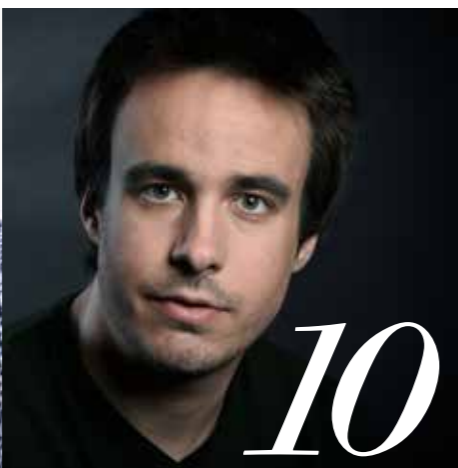
Mindezek miatt nagyon várom már, hogy megismerhessem az önök színházát és persze gyönyörű városukat is.

Szívélyes üdvözlettel:

Paul Connelly



6



10



14



16



38



66

OPERA

ERKEL

EIFFEL

BALETT

BALETTINTÉZET

ZENEKAR

KÓRUS

GYERMEKKAR

3 Tisztelt Táncrajongók!
Paul Connolly beköszöntője

6 Az örök herceg
Balázs Gergő Ármán-interjú

10 A nő kétszer
Varga Bencét kérdeztük

12 Szerelem a forradalom idején
Párizs lángjai Messerer verziójában

14 Versailles csillaga
Francia Farsang: Sophie Koch

16 Közvet(it)ett művészet
OperaLive

22 Aktív felelősségvállalás a hétköznapokban
Együttműködés az OMSZ-szel

24 A „variációk királynőjének” alapvetései
Lexikon: balettpózok

28 „Szépen, tisztán szólnak a hangok”
Arató Éva-interjú

30 Az otthon a béke szigete
Beszélgetés Szegedi Csabával

34 Operajátszás, rendkívüli időkben
Mácsai János és Mesterházi Máté nyilatkozott

38 Koronavírus-etikett
Divat: Schiffer Miklós

42 Az ünnepelt főügyelő
Krasznai János

44 Megfiatalodnak az Operaház festményei
Archív

46 A bécsi klasszikus mac 'n' cheese
250 éve született Beethoven

50 Egy kicsit szúrós
Kaktuszok

52 Nem sokon múlt
Ments meg, Uram!

54 Sok szempontból első
Salome

56 Jeles
Poppa megkoronázása

58 Csak vidáman!
Itthon maradok / Joyful!

60 Te kit választanál?
István, a király

62 Egy betegség története
A képzelt beteg, avagy öfelsége komédiája

64 Másképp, mégis ugyanúgy
A Magyar Opera Napja

66 Kell egy szilárd alap
Balettrajongó: Kovács András Péter

OPERA A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:
KIADVÁNYKONCEPCIÓ:
SZERKESZTŐ:
KÉPSZERKESZTŐ:
ARCULAT:
KORREKTOR:

Ókovács Szilveszter főigazgató
Heimberger Zolt
Filip Viktória
Iványi Jozsefa
Mátai és Végh Kreatív Műhely
Hajdú Lívia

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:
NYOMDA:
CÍMLAPFOTÓ:
HIRDETÉSFELVÉTEL:
Megjelenik 20 000 példányban.
ISSN 1789-4093
Lapzártá:

Mátai és Végh Kreatív Műhely
Keskeny és Társai 2001 Kft.
Emmer László
marketing@opera.hu

2020. december 1.

SZERZŐK: Braun Anna | Filip Viktória | Jászay Tamás | Karczag Márton | László Ferenc | Ménes Márta | Mona Dánia | Papp Tímea | Szabó Z. Levente | Szász Emese
Szentgyörgyi Rita | Várhegyi András | Verasztó Annamária

FOTÓ: alchetrón.com | Berecz Valter | Alekszej Cíler | Csibi Szilvia | Emmer László | Éder Vera | Internet | Kummer János | Ligeti Edina | Nagy Attila
Opera Archivuma | OperaCafé | Patrick Nin | Pályi Zsófia | Rákossy Péter | Wikipédia

Az örök herceg

Szerző: Braun Anna

„A kultúra 50 arca”, azaz a Kult50 sorozatban a Fidelio magazin minden évben kiválasztja azokat a művészeket, akik az előző évben **meghatározó teljesítményt nyújtottak**, és a saját területükön „pörgetik a kultúrát”. A táncszakma védnöke Lőrinc Katalin táncművész, az egyik díjazott pedig, Balázsi Gergő Ármin. Vele beszélgettünk az előző évről és az elismerésről.

A Kult50 indoklásában az szerepel, a 2019-ben nyújtott teljesítményéért emelték ki, de az idén áprilisra tervezett bejelentést őszre kellett halasztaniuk a szervezőknek. Azt hiszem, a pandémia miatt mindannyiunknak erős emocionális viszonyunk lesz ehhez az időszakhoz, és az is biztos, hogy soha nem felejtjük el a 2020-as díjazottakat. Milyen volt az évad?

Szuper! (Nevet.) A humort félretéve: nehézkes szezon volt. Március közepétől elvitte a terveinket a világvjárvány, elvesztettünk három-négy hónapot, néhány előadást és sok előkészületet. Mint mindenki más, a Magyar Nemzeti Balett művészei is otthon voltak karanténban, így természetesen gyakorolni, próbálni sem tudtunk együtt. Kimaradt a *Sylvia*, az *Etűdök*. Az őszi időszak is megterhelő volt, főleg lelkiileg, mert ugyan készülünk a darabokra, folyamatosan dolgoztunk,



Fotó: Emmer László

de ha valakiről kiderült, hogy fertőzött, akkor leálltunk. Ennek a helyzetnek az a következménye, hogy átértékeltem a művekhez fűződő viszonyomat: most még a legnehezebb, a legkevésbé kedvelt, a legizgulósabb szerepeket, feladatokat is nagyon várom, és mindent szívesen táncolok. Ilyenkor jön rá az ember arra, hogy a legfontosabb és legjobb, ami történhet egy művésszel, ha felmehet a színpadra és előadhat. Eddig senkinek se fordult meg a fejében, hogy ez miért ne történhetne meg...

A sérülés nem egy ilyen helyzet? Egy balettművész esetében elég nagy kockázatot jelent, hogy nem tud színpadra lépni egy kisebb baleset miatt.

Valamennyire be van kódolva az életünkbe ez a rizikó, de nem az a kérdés motoszkál a fejemben próbára menet, hogy mi lesz, ha ma sérülök le?! Ezzel szemben most folyamatosan bennem és bennünk van, hogy mi lesz, ha holnap nem tudunk próbálni, mi lesz, ha nem lesz előadás, ahogy egyébként október közepéig nem is tudtunk közönség előtt táncolni, és november közepétől ismét leállni kényszerültünk. Ezért minden nap azzal a gondolattal kelek, hogy „mi lesz, ha...”.

Váltunk nézőpontot! Mi volt az előző évad legszebb feladata?

Két kiemelkedő darab is volt, ami a „legek” között van: a *Giselle* és a *Karamazov testvérek*. Az első egyrészt azért, mert [Felméry] Lilivel táncoltam, a feleségemmel, másrészt azért, mert egy fantasztikusan szép mű, szerintem igazi „balettbelpő”. Azok is szeretik, akik nem ismerik a klasszikus balettet. Nem nagyon hosszú, gyönyörű történet és esztétikailag is hatalmas élmény. A másik a *Karamazov testvérek*, amiben Alekszej régi szerepálmom volt.

Egy karakter, akiben nem „csak” a tökéletes, egydimenziós „szőke herceg” lakik.

Pontosan, ezért is szerettem nagyon. Régóta vágytam rá, hogy olyan feladatot kapjak, ami komplexebb, amiben több érzelmi sikot be tudok járni. Leírhatatlan, hihetetlen volt, amit a színpadon átéltem.

Hercegnek lenni unalmas?

Dehogy! Nemcsak emiatt sóvárogtam rá, hanem azért is, mert Alekszej egy ikonikus szerep. Nekem Medvecz Józsefet, Oláh Zoltánt, Bakó Mátét jelent, velük láttam fiatal koromban, most pedig velük tudtam készülni, őket tudtam megkérdezni erről a karakterről. Csodálatos, hogy a végén szabadjára engedhettem az érzelmeimet, egy kicsit „megőrülhettem”. Alekszej is jófiú, ő is „herceg” ilyen értelemben, de mégis más, mint a korábbi alakításaim.

Másképp készült Alekszejre, mint a többi feladatra?

Részben igen. Többet beszélgettem róla talán, ugyanakkor nagyon régóta ismerem. Sokszor láttam ezt a karaktert, és a *Karamazov* zenéje annyira erős, olyannyira magával ragadó, hogy a színpadon nincsenek már kérdések: egyértelmű, hogy melyik mozdulat miatt történik meg. Ezzel együtt azt hiszem, van még hova fejlődni ebben a karakterben, de az biztos, hogy mióta a Magyar Állami Operaházban dolgozom, ezt a szerepet szerettem a legjobban.

A legvággyottabbak között ott van még Rómeó is, ugye?

Melyik férfi nem akarna Rómeó lenni? Persze! A szerelmi pas de deux-t már táncoltam a feleségemmel, de az egész estés balettet még nem. Ezzel viszont meg kell várnom, amíg újra kinyit az Andrássy úti Operaház, mert a díszleteket nem lehet az Erkel Színházban felállítani. Szeretem feszegetni a határaitam mindenféle szempontból, a Seregi-koreográfia pedig rendkívül izgalmas, játékos, egészen különleges. Az ő darabjaiban táncolni azt jelenti, hogy igazi önfeledt örömmel vagy jelen a színpadon a kollégáiddal.



○ A rosszul őrzött lány | Fotó: Rákossy Péter

Nagy modern repertoár épül ezekben az években a Magyar Nemzeti Balettben. Szakmailag is kihívást jelentő, nehéz, technikás darabok kerülnek színpadra, mégsem merült fel eddig egy interjúban sem, hogy inkább a modern felé húzna a szíve.

Nem, és valószínűleg nem is fog. Szeretem ezeket az alkotásokat, de nekem mindig a klasszika lesz a „legtökéletesebb”. Szeptemberben táncolta az együttes a *Cacti* című darabot. Elképesztő volt! Ültem a nézőtéren, és csak csodáltam a kollégáimat, hogy meg tudják jegyezni ezt a koreográfiát. Én a *Trois Gnossiennes*-ben léptem színpadra, ebben a fókusz a balerínán van, a férfi „csak” partner, de nagyon szerettem. Táncoltam egy másik Hans van Manen-műben korábban, az *5 tangóban*, így nem volt testidegen a feladat. Fizikailag persze megterhelő és kihívást jelent az is, hogy szenvtelen arckifejezéssel kell végigcsinálni az egész darabot. De maradok a klasszikusoknál.

Milyen a jó balettművész? Kompetitív?

Nem érzem magam versengőnek, legalábbis nem másokkal. Magammal igen, nagyon. De ez



○ Fotó: Emmer László

is változik az évek folyamán, ma már sokkal tudatosabban, sokkal okosabban készülök, gyakorolok. Ott van például az Instagram-fiókom. Egy időben rengeteget néztem mások felvételeit. Természetesen ide csak a tökéletes pózok, kifogástalan mozdulatok kerülnek ki, mindenki kerüli a nyilvános bakikat, senki nem mutatja meg, mennyi próba, mennyi munka van egy-egy hibátlan mozzanatban. Ez engem kifejezetten zavart. Elégedetlenséget éreztem magammal szemben, elkezdtem rossz értelemben kritikussá válni a saját teljesítményemmel szemben. Fel is hagytam ezzel, és amióta nem fogyasztok ilyen jellegű tartalmat, sokkal jobban érzem magam. Minden táncművésznek oda kell figyelnie a teste jelzéseire. Foglalkoznia kell azzal, hogy tudjon pihenni, regenerálódni, mert hosszú távon nagyon sokat tud ártani, ha minden napból, minden helyzetből a legtöbbet akarjuk kihozni. Fiatalon persze nem így láttam, hajtottam magam, sokat is sérültem.

Ugyanakkor megkapta „Az év legjobb végzőse”, aztán „Az évad legjobb pályakezdője”, majd a Junior Prima és „Az évad legjobb férfi táncművésze” díjakat. Rengeteget fáradzott, és ez számos pozitív megerősítést is hozott.

Ez így van, és rendkívül fontos, hogy kapjunk szakmai visszaigazolásokat is. Ezeket mindig úgy éltem meg, hogy jó úton haladok. A mértéket nem éreztem még, azt, hogy ennyi elég is, megérkeztem. A díjak pillanatképek, és erősítik a motivációt, hogy még jobban, még többet dolgozzam.

Visszatértünk a Kult50-hez.

Ebben az elismerésben az a csodálatos, hogy fogalmam sem volt, hogy egyáltalán megkaphatom. Teljesen váratlanul ért. Megnéztem a többi kategória díjazottjait is, és nagyszerű dolog ebbe a csapatba tartozni, a magyar kultúra „arcának” lenni! ○



○ Fotó: Emmer László

A nő kétszer

Szerző: Jászay Tamás

Két egymást követő estén *két elfeledett magyar opera* látható az Eiffel

Műhelyházban: Varga Bence rendezővel arról is beszélgettünk, mi fűzi össze és választja el egymástól Dohnányi Ernő és Hubay Jenő műveit.

„Kedves, bájos, finom, egyfelvonásos vígopera. Dohnányi színes, meleg, pompás humorú, költői tollának minden erényével ékes” – írták 1927-ben Dohnányi Ernő akkor másfél évtizede született, német színpadokon már sikert arató *Simona néni*jéről. Messzebbre jutott az Európa-szerte ünnevelt, hetvennél is több színházban előadott *A cremonai hegedűs*, amiről 1937-ben így számoltak be: „Hubay Jenő sorrendben második operája, meséjének szimbolikájával, zenéjének előkelő, lírai

színezetével, a gyengédséggel, mellyel élete, művészete legfőbb hangszerét szólaltatja meg, csaknem vallomásnak számít.”

De vajon hogyan kapcsolódik egymáshoz ma a két mű? Varga Bence rendező elárulja, hogy kezdettől ez a kérdés foglalkoztatta leginkább őt és alkotótársait: „Azon dolgozunk Fekete Anna díszlettervezővel és Schütz Nikolett jelmeztervezővel, hogy a hasonlóságok és különbségek éles fényben tűnjenek fel. Nem

nyúltunk bele a történetbe, nem »mossuk össze« a két operát. Nagy öröm, hogy Galambos Attilának köszönhetően új magyar librettóval kerül színre mindkét mű, Gasztonyi Kálmán dramaturggal pedig a szereplők körülményeit és a köztük lévő viszonyrendszert tisztáztuk.”

A motivációk alapos feltárása feltett szándéka a fiatal alkotócsapatnak. „A Simona néni vérbeli, élénk vígopera, szinte burjánzó anyag. Itt a szerelem időszakos fázisai foglalkoztattak: a fiatal lány lángoló szerelme és az érett, csalódott nő felfogása közötti különbség érdekelt. A téma azonos, de a különböző generációk egészen máshogy viszonyulnak hozzá” – árulja el Varga, aki a másik operáról így beszél: „A cremonai hegedűs látványvilágát tekintve is visszafogottabb, kopottabb környezetet hoz játékba. A zene rendkívül érzelmes, miközben komoly, engem személy szerint is érintő témákat boncolgat. A művészi közegben érvényesülő versenyhelyzetről, a művészet áru mivoltáról tesz fel lényegi kérdéseket; arról, meddig tarthat a rajongás, hol az a pont, ahol kompromisszumokat kell kötni, vagy hogy megítélhető-e objektíven a művészet.”

Hubay operájában a férfi és a nő kihívások elé állított szerelme persze ugyanúgy a középpontban áll: „Valóban, a női kiszolgáltatottság mindkét mű fókuszában szerepel: Simona néni megtiltja, hogy férfi lépjen a birtok területére, így hozva nehéz helyzetbe unokahúgát, Beatricét. A cremonai hegedűs

meg épp ellenkezőleg, egy kiházasításról szól, ahol két férfi verseng Giannina kezéért.”

A nézők emlékezhetnek: Varga Bence két Hindemith-művel, az *Oda-vissza* című szkeccsel és a *Sancta Susanna*val tette le névjegyét az Operában. Amikor arról kérdezem, hogy a szinte ismeretlen anyagokkal folytatott munka félelemmel vagy örömmel tölti-e el inkább, így válaszol: „A két érzés váltakozik bennem, de az öröm erősebb: pályakezdőként kissé tartok az olyan anyagoktól, amelyekkel már sokan foglalkoztak. Ezeknél a daraboknál azonban nem fenyeget mások hatása, így minden gondolat eredője kizárólag a zene és a szöveg.”

Szerelmem a forradalom idején

Szerző: Szász Emese

A romantikus balettek álmvilága helyett valós társadalmi indulatokat visz színre a *Párizs lángjai*, Vaszilij Vajnonen 1932-ben koreografált balettja. Az Opera **Michael Messerer újragondolt verzióját** tűzte műsorára. Ez a forró hangulatú változat minden bizonyára jól fog esni a hideg, sötét, téli hónapokban.

Fotó: Alekszej Ciler

Az eredeti táncmű Borisz Vlagyimirovics Aszafjev zenéjére és Félix Gras *A déli vörösök* című regénye nyomán készült. A komponista a francia forradalom emblematikus dallamait, köztük a *Marseillaise*-t gondolta tovább, nem csoda hát, ha annak lüktető, forradalmi lelkülete találkozott a mindössze harmincegy éves koreográfus ifjonti lelkesedésével. Ugyanez a fiatalos hév szűrődik át a darab mozgásnyelvén is. A látványos, három felvonásos táncmű bővelkedik olyan dinamikus mozdulatokban, amelyek az atletikus tánc ellenállhatatlan ünnepévé avatják azt. *A hattyúk tava* vagy a *Csiperózsika* klasszikus lépésanyaga felnagyítva köszön vissza, sok-sok népi motívumot tartalmazó karaktertáncsal és tömegjelenet-

tel dúsítva, amelyek a meghitt szólók és pas de deux-k közé ékelődve lehengerlő hatást gyakorolnak a nézőre. Vajnonen koreográfiája egy kultúrtörténeti fordulatot is rögzít: a balett születésétől fogva arisztokrata műfaj volt, amely a cári Oroszországban érkezett csúcspontjára. Ennek ellenére a szovjet balettel szemben egy ideig elvárásként fogalmazódott meg, hogy a szocreál igényekhez alkalmazkodjon. Vajnonen librettója ezzel összhangban az arisztokrácia hatalmát ledöntő népet ünnepli.

A *Párizs lángjait* először a leningrádi Kirov Balett állította színpadra. A következő évben a moszkvai Bolsojban is bemutatták, ahol

több mint harminc éven keresztül az állandó repertoár részét képezte. Azonban – a szovjet korszak sok más, korábban népszerűnek bizonyult balettjéhez hasonlóan – ez a darab is a süllyesztőbe került, amikor a fiatal koreográfusok generációja még atletikusabb, sportteljesítménynek is beillő művekkel rukkolt elő. A Párizs lángjait véglegesen a történelem szemétdombjára helyezték volna, ha Alekszej Ratmanszkij nem látta volna meg benne a kínálózkodó lehetőséget. Erre akkor került sor, amikor a Bolsoj Balett művészeti vezetőjeként (2004–2008) áttekintette a társulat szovjet kori repertoárját, és úgy döntött, „újrafordítja” a Vajnonen-művet. Nem rekonstruálta, hanem újrakontextualizálta azt. Forradalmiból szinte ellenforradalmivá hangolta a darabot, és a szerelmesek drámájára helyezte a hangsúlyt.

A balett eredeti verziójához tért vissza Michael Messerer, aki a Mihajlovszkij Balett művészeti vezetőjeként 2013-ban készítette el saját adaptációját. Messerer 1980-ban hagyta el szülőföldjét, és haladó koreográfus hírében állva, a brit Királyi Balett szerződ-

tette, mielőtt 2009-ben meghívást kapott a Mihajlovszkij Balett művészeti stábjába, amelyet hamar nemzetközi színvonalra emelt. Saját bevallása szerint a legfontosabb, amit a nyugati balettművészetből tanult, az a hagyományok tisztelete. „Azt gondolom, hogy nagyon nehéz előrelépni anélkül, hogy emlékeznénk a múltra” – vélekedik. Úgy érezte, tartozik azzal a hazájának, hogy új életet lehel az egykor szebb napokat látott Vajnonen-műbe. Az eredeti koreográfia hetven százalékát megtartotta, a fennmaradó lépésanyagot pedig úgy alkotta meg, hogy az organikusan illeszkedjék az előbbibe. Igyekezett behelyezkedni Vajnonen nézőpontjába, és elképzelni, hogyan állítaná színpadra úgy, hogy érdekes legyen a mai néző számára. A közönség lelkesedése igazolta, hogy a Párizs lángjai még mindig hordoz releváns üzeneteket. „Mindannyian tudjuk, hogy a francia forradalom során mindkét oldalon rengeteg vért ontottak. Mégis, ma is azokra az idealista elvekre – a szabadság, egyenlőség és testvériség gondolatára – alapozzuk az életünket, amelyekért a francia forradalmárok harcoltak” – fogalmazott. ○



○ Michael Messerer a Magyar Nemzeti Balett próbatáncán | Fotó: Rákossy Péter

Versailles csillaga

Szerző: László Ferenc

Kifinomult elegancia

és a kultúra kikezdetlen, stílusos magabiztossága: a korántsem mindig beigazolódnó közhely szerint ezek hagyományosan franciásnak tekintett ismertetőjegyek. A Francia Farsang vendégére, Sophie Kochra mindenesetre pontosan ráillenek.

○ Foto: Patrick Min

A versailles-i születésű, nagyszerű mezzoszoprán pályaindulása választások sorával vette kezdetét, hiszen tinédzserkorában annyi minden érdekelte és annyiféle irány vonzotta: az irodalom, a kommunikáció, a nyelvtudomány. Valamint természetesen a zene, az éneklés. Koch az iskolai kórusban kezdett énekelni, aztán tizenhárom esztendősen Walesben, egy nemzetközi nyári program résztvevőjeként sor került élete első zenés színpadi fellépésére: az *Alice Csodaországban* gyermekopera-változatának egyik szerepében. Csak hogy a jelképesnek tetsző korai találkozás elszigetelt epizód maradt, mely után az ifjú hölgy érdeklődése sok egyéb mellett a jazzéneklés felé fordult. A döntő elhatározáshoz végül (meglepő, ámbar Koch elszántságára igencsak jellemző módon) egy kudarc segítette hozzá: nem vették fel a Sorbonne Egyetem kórusába.

Sophie Koch mindig is csodálta Tatiana Troyanos felvételeit, a pályaválasztásának helyességében a Christa Ludwiggal való találkozás erősítette meg, a párizsi konzervatóriumban pedig egy korábbi nemzedék jeles francia mezzója, Jane Berbié tanította. Útja az opera világa, no meg a mezzoszopránok operatörténeti elitje felé ilyesformán egyszerre volt sorsszerű és mélyen átgondolt, személyes jegyű csatlakozás. Olyan,

amelyhez talán még illett is a nehezkesebb indulás, a „senki sem próféta a maga hazájában” jelenőségének megtapasztalása.

A magas, elegáns megjelenésű – és legalább ennyire elegáns énekkultúrájú – Koch karrierje ugyanis nem Párizsból, hanem éppenséggel a londoni Covent Gardenből ívelt fel. (Jelentős részben a félig magyar származású casting director, Peter Mario Katona jó szemének és fülének, valamint bizalmának köszönhetően.) Az énekesnő 1996-tól itt kezdte kiépíteni nemzetközi ismertségét és oly imponáló repertoárját, amely mára Glucktól Rossinin és Wagneren át egészen Poulencig ível. Valamint Massenet-ig, hiszen a legszelesebb, sőt valóságos globális operaközönség alkalmasint egy Massenet-szerep, a *Werther* Charlotte-jának megformálójaként ismerte és szerette meg: egy 2010-es párizsi előadás DVD-felvétele, s persze még inkább Koch 2014-es MET-debütálásának világgözetítése révén. Wertherként mindkétszer Jonas Kaufmann volt a partnere, s a francia mezzoszoprán művészi nagyságrendjét, megkettjük pompás kémiájú együttműködését aligha méltathatja nagyobb elismerés, mint az egyenrangúság kimondása.

Legyen szó bécsi vagy salzburgi Octavian-alakításról, daléneklésről, vagy épp párizsi Alkésztiszről, Sophie Koch mindig fényesen bizonyítja előadói kultúráját, hangjának kitelt szépségét – és valami olyat is, ami korántsem mindahány operai nagyságra jellemző: az önismeretét. Ez utóbbi ritka erény néha szinte már túlságosnak tetsző óvatosságra készíti. Így például mindmáig nem vette tétleg a repertoárjára *Carmen* szerepét, felmérve a túlzó elvárásokat, amelyeket ily esetben egy francia mezzóval szemben a közönség és a kritika támasztana. Merthogy lám, a művészi életművet olykor egy-egy bölcs nem is építheti. ○

Közvet(it)ett művészet

Szerző: Filip Viktória

A koronavírus-járvány második hulláma ugyan az Operát is elérte, de az intézmény felkészülten, *kidolgozott koncepcióval várta az újabb megpróbáltatásokat.* „Csapataink maszkban állnak” – hallhattuk a főigazgató szavait az éterben, és láthatjuk ennek nyomán a heti négy OperaLive közvetítést.

○ MaszkaBál - Sümei Eszter dalestje - Szennai Kálmán, László Boldizsár, Sümei Eszter | Fotó: Kummer János

A streamelt előadásokat a Covid-19-járvány növekvő esetszámai hívták életre, azzal a célkitűzéssel, hogy a közönség ne maradjon opera nélkül, és a művészek egészsége is minél inkább védve maradjon. Az *OperaLive* sorozat három pilléren áll: áriaestek, operakeresztmetszetek és a művészeti táruk kamara-koncertjei színesítik a kínálatot. Szeptember 20-tól minden szerdán, pénteken, szombaton és vasárnap alkalmanként félezer néző ül le a számítógép elé vagy koppint a telefon képernyőjére, hogy láthassa az élő produkciókat az Opera közösségi oldalán és az Origón. A különböző megosztásoknak köszönhetően átlagosan hetvenötvenezer embert ér el a művészet ereje minden egyes alkalommal.

A számok is jól jelzik: nagy az igény a biztonságos operaélményre.

MaszkaBál

A közvetítéssorozatot Sümei Eszter nyitotta, aki áriaestje és a járvány kapcsán azt mondta: „nem szabad félni, mert az megbénítja az embert. Tovább kell dolgozni, gondolkodni, előre kell tekinteni. Egyszer csak kilábalunk ebből, újra fogunk játszani és újra örülni egymásnak. Ebben hinni kell, reménykedni kell, nincs örökké sötétség.” Exkluzív koncertjére a *MaszkaBál* nevű programsorozatban került sor, mely során Kossuth-díjas és/vagy kamaraénekesi címmel korábban kitüntetett művészek áriaestjét láthatjuk szombatoként és



„Csodálatos a kezdeményezés, gratulálunk az ötlethez! Szép esténk volt, köszönjük az Operának és a művészeknek!” (Fekete István)

„Csak gratulálni tudok főigazgató úrnak, a közreműködő művészeknek és az Opera tagságának a remek kezdeményezéshez! Tudom, nemcsak a közönségnek, de a művészeknek is nagyon hiányzik a találkozás: lelkileg egy kis balszag ezekben a fájdalmas napokban.” (Tőrek Árpád)

vasárnapoként. A sort Kálmándy Mihály folytatta, aki szerint „ha profin akarunk csinálni valamit, akkor olyankor is a tökéletességre kell törekedni, amikor nincs alkalmunk a színpadon a hivatásunknak élni. (...) Az előadások elmaradása elsősorban egzisztenciális értelemben jelent problémát, ettől függetlenül a hangomat, a technikámat és az egészségemet nagy ambíciókkal tartom karban” – mondta. A MaszkaBálon szintén látható volt Sáfár Orsolya, aki hasonlóan sokat gyakorol, és egy olyan maszk kifej-

Boncsér Gergely, Kolonits Klára, Kálmán Péter, Rőser Orsolya Hajnalka, Kovács István, Haja Zsolt, Komlósi Ildikó és a további művészek mindegyikének fellépése is hasonló, pozitív üzenetet közvetített a közönség számára. Ilyen örömteli momentum az is, hogy a főszereplőhöz minden alkalommal két további énekes is csatlakozik: egyikük Kamaraénekes, másikuk tehetséges pályakezdő. Utóbbi kiletére – maszkbál lévén – csak az előadáson derül fény, a közvetítések műsorvezetője, Ókovács Szilveszter főigazgató, valamint Mona Dániel és Gyüdi Melitta konferálásával.

Az énekesek természetesen nem egymagukban állnak színpadra: Szennai Kálmán, Katona Anikó, Hidegkuti Pálma, Jean Klára, Bartal László, Kálvin Balázs, Doman Katalin és Tóth Sámuel működik közre zongorán. Egymás között elosztva a feladatokat, minden korrepeti-

„Gyönyörű a hangzás és tökéletes a kép is! A megszokott igényes, profi munka mind az előadóművészektől, mind az Opera technikai, háttérben dolgozó csapatától! Köszönjük!” (Demény Linda)

lesztésén is dolgozik, amiben teljes értékűen lehet próbálni. Miklósa Erika sem esik kétségbe a járvány miatt, inkább betartja az előírásokat, változatlanul egészségtudatosan él, és – mivel kislánya, Bibi mindig figyelmezteti – sose felejt el maszkot vinni magával. Szegedi Csaba immár háromgyermekes édesapaként hitet, kitartást, józanságot kíván mindenkinek, Rálik Szilvia pedig nagyon várja már, hogy minden visszatérjen a régi kerékvágásba, hiszen „egy művészen igazából a színpad a küldetése”. Rost Andrea azt vallja, hogy „abba kell kapaszkodnunk, amiben a leginkább hiszünk”, Balga Gabriella szerint „ki kell bírni, hiszen mindenki ezzel küzd”. Kovácsházi István, Gál Erika, Palerdi András, László Boldizsár, Szvétek László, Fekete Attila, Létay Kiss Gabriella,



○ MaszkaBál - Kolonits Klára dalestje - Balga Gabriella, Kolonits Klára | Fotó: Rákossy Péter

tornak lehetősége nyílik a megnyilatkozásra. „Lényegesek ezek az alkalmak, hiszen felhívják a figyelmet a korrepetitorok munkájának fontosságára vagy az olyan karmesterekére, akik zongorázni is tudnak. Most is bebizonyosodott, hogy a zongorakísérők tudása jelentős szellemi tőkét képvisel, és azonnal bevethető potenciált jelent” – mondta el Szennai Kálmán, az Opera korrepetitora, karmestere.

OperaSzerda

Az OperaLive másik részét a szerdai operakeresztmetszetek adják, azokból a művekből válogatva, amelyek ősszel színpadra kerültek volna. Az elsőben, szeptember

„Nagyon szép volt, köszönöm! Szerdánként Veletek ugyanitt!”
(Paczona Alice)

„Kiváló műsorvezető, csodálatos énekesek! Köszönöm!”
(Nagyné Horváth Emília)

23-án Puccini legritkábban játszott operáját, az *Edgar* félig szcenírozott változatát láthatták az érdeklődők. A zenekart helyettesítő zongora mellett az intézmény korrepetitorai, a reflektorfényben pedig a produkció főszereplői láthatók-hallhatók. Az előadást – ahogy az októberi *Fantasio / Fortuniót* is – Harangi Mária rendező, játékmester állította színpadra, aki azt is elárulta, hogyan készül az operakeresztmetszet. „Az adott darabból egyfajta értelmezés és saját nézőpont szerint részleteket válogatunk zenei és dramaturgiai szempontok alapján azzal az alapvető célkitűzéssel, hogy egyfajta kerek egész szülessen. Az is elképzelhető, hogy a keresztmetszet valamilyen módon összefoglalja a teljes darabot, de ennél sokkal izgalmasabb, ha túllépve a szemelvények felmutatásán és a tartalomismertetésen, egyfajta belső lényeg kerül a színpadra” – mondja.

Az *Edgar* keresztmetszete egy már létező előadás részleteinek felhasználásával készült úgy, hogy először a zenei részleteket válogatta ki a zongorán közreműködő Szennai

Kálmán. „Már a mű zenekari próbájánál tartotunk, amikor kiderült, hogy a járványveszély miatt ez a darab más formában fog megvalósulni. A zenei részek kiválasztásánál az volt a célom, hogy minden szereplő benne legyen, a húzásnál pedig az, hogy dramaturgiai és harmóniai szempontból is mindig tovább tudjunk menni, ne kelljen megszakítani a folyamatot” – mondja Szennai Kálmán, aki felhívja a figyelmet arra is, hogy minden *OperaSzerdának* más-más korrepetitora, zenei felelőse van.

Nyilvánvaló volt, hogy ebben a közegben a nagyszínpadi díszletek alkalmazása sok szempontból nem praktikus, ezért leginkább vetítéssel, hangulatképekkel, jelmezek használatával teszik izgalmasabbá a produkciót. És hogy biztosan teljes legyen minden történet, a cselekményen keletkezett esetleges töréseken az *Edgar* esetében Ókovács Szilveszter főigazgató, a további alkalmakon Mona Dániel zenetörténész "szöveghídjai" segítik át a nézőket.

Tercett-Trió-Trois

A közvetítések legsokrétűbb csoportját a művészeti táruk által összeállított, péntek esti programok adják. Az Opera Énekkar, az Opera Zenekar és a Magyar Nemzeti Balett művészei minden alkalommal igazi gyöngyszemeket választanak. Kocsár Balázs főzeneigazgató, a zenekari művészek kamarakoncertjeinek művészeti vezetője rávilágított, hogy míg a balett-táncosok elsősorban a meglévő re-



OperaSzerda - Manon Lescaut - Kiss András, Boncsér Gergely, Létay Kiss Gabriella | Főfő: Berecz Valter

pertoárból adnak elő, az Énekkar és a Zenekar olyan művekből válogat, ami nem tartozik a megszokott zenei anyagához. „Amióta az Operában dolgozom, fontos szempont, hogy olyan célokat is kitűzzünk úgy a kórusnak, mind a zenekarnak, ami nem az alaptevékenység része – gondolok itt a kamarazenélésre és

a szólistikus feladatokra –, de annak megoldása pozitívan hat az elvégzendő, mindennapi teendőkre. Ez a kicsit kényszer szülte műsor jó lehetőséget kínál minderre” – árulta el a főzeneigazgató. A műsorválasztás egyik alapja az előadói apparátus és a felkészülési idő, a másik pedig az, hogy lehetőleg olyan típusú darabok – feldolgozások, operarészletek, áriák, zenei anyagok – hangozzanak el, amik valamilyen módon illeszkednek a meghirdetett évadba, a *Franciá Múza Szezonjába*.

„Felhívást intéztünk pontos paraméterekkel a zenekari művészekhez, jelentkezéseket, műsoroötleteket vártunk, de természetesen nyitottak voltunk más irányokra is. Végül az adásba bekerültek olyan műsorszámok is, amik nem illeszkedtek feltétlenül a koncepcióba, de olyan oldalról mutattak meg egy-egy hangszercsoportot, amit fontosnak tartottam kiemelni. A pandémia tart, a vírus itt van közöttünk, így ez a típusú műsor decemberben is folytatódik.” (Az OperaLive közvetítéssorozat januárban újragondolt változatban, továbbra is várja a zenerajongókat – a szerk.)

„A *Tercett-Trió-Trois* alkalmával egy olyan előadást valósítottunk meg, ahol a három színpadi műfaj egy előadás keretében szerepel, külön

blokkokban – veszi át a szót Solymosi Tamás balettigazgató. – Mindannyian fontosnak éreztük, hogy a művészi munka ne álljon meg egy ilyen nehéz időszakban sem, és a közönségünk is minél több alkalommal láthasson bennünket. Olyan válogatást igyekszünk összeállítani ezekre az előadásokra, ami az elmúlt években nagy sikerrel játszott műveket tartalmaz, és próbálunk újdonságokkal is kedveskedni minden érdeklődő számára. Természetesen nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy az Opera balettiskolája, a Magyar Nemzeti Balettintézet növendékeit is bemutassuk egy-egy klasszikus számban” – mondta a balettigazgató.

Kocsár Balázs még hozzátette: „Ókovács Szilveszter főigazgató úr kifejezetten kamarazenélésre és nem szólistikus feladatokra kérte fel a Zenekart és az Énekkart. Az érdeklődés és a részvételi szándék a zenekari és az énekkari tagok részéről is magas, így – ha esetleg hosszabb távon is folytatnunk kell a stream közvetítéseket – a megszokott, kiemelkedő színvonalat tudjuk tartani. Bízom benne, hogy a járvány mielőbb véget ér, de a Tercett-Trió-Trois adta feladat nagyon fontos és hiánypótló számunkra. Ezért, ha nem is ebben a formában, de szeretném, ha ez a fajta megszólalási mód részévé válna a mindennapjainknak” – mondta el a főzeneigazgató.

Az énekkari művészek előadásainak művészeti vezetője, Csiki Gábor karigazgató a felkészülés eleget téve tehát a vokális kamarazenélés feltérképezetlen és kiaknázatlan területeire próbált utat nyitni, ezért tíznél kevesebb, de háromnál több szólamú zeneműveket keresett. „Szempont volt, hogy egy adott estén belül nagyon különböző stílusú darabok ne kerüljenek terítékre. Az első alkalmakkor két nagyobb lélegzetű mű szerencsésen kitöltötte a műsoridőt (Brahms: *Szerelmi dalkeringők* vagy Schumann: *Spanisches Liederspiel* című ciklusai), de mivel kevés ilyen van, inkább



Tercett-Trió-Trois - Gyűjtemény Melitta és az Opera Zenekarának művészei | Főfő: Nagy Attila

○ Tercett-Trió-Trois - Lakatos Özdemir Başak Dilara, Melnik Tatiana, Leblanc Gergely és a Magyar Nemzeti Balett táncművészei | Fotó: Berecz Valter



voltam – korábban énekeltem, és bizonyos tételeket szólóban is előadtam, így kézenfekvő volt a lehetőség. És bár amikor 2017-ben karigazgató lettem, abba hagytam az aktív éneklést, nem szerettem volna teljesen elveszíteni a gyakorlati kapcsolatot a színpaddal, így a Fantasióban is beugrással helyettesítettem az egyik énekest” – mondja.

Az estek rendezője Aczél András, aki elmondta, hogy eredetileg egy olyan, a MaszkaBáltól és az OperaSzerdától eltérő, vegyes műsort szerettek volna készí-

tegni, ami egy kicsit „gálásabb”, és keverednek benne a különböző stílusú alkotások és előadói apparátusok. „Ki is találtunk egy keretet, ahol a három művészeti együttes tagjai egymást nézték, hallgatták, de közbeszólt a vírushelyzet – árulta el lapunknak. – Még kötelező maszkviselés és folyamatos fertőtlenítés mellett is kockázatos ennyi embert egy légtérben tartani, így változtatni kényszerültünk. Figyelembe kellett venni a Hevesi terem méretei és felszereltsége szabta korlátokat, illetve a technikai lehetőségeket, így a címnek megfelelő sorrendben (Tercett – Énekkar, Trió – Zenekar, Trois – Balett), egymástól elválasztva lépnek fel az előadók. Megpróbáltam olyan környezetet, díszletet, vetítést szervezni a műsorszámok köré-mögé, amely erős szálakkal kapcsolódik az előadóhoz, a szerzőhöz vagy a műhöz. Szerettem a testvérműzsákat beengedni ebbe a zenei kavalkádba, így téve teljessé – már amennyire a stream lehetőségei engedik – a hang- és vizuális élményt.”

Hogy technikailag gördülékenyen menjen le minden este, és a képernyő előtt ülők is felhőtlenül szórakozhassanak, alkalmanként egy csapatnyi ember munkájára és rugal-

masságára van szükség. Változhat a műsor, változhatnak a szereplők, a rendezőnek figyelnie kell a kameraérzékenységtől kezdve a zongorahangolók idején át a járványügyi szabályok betartására és nem utolsósorban a művészekre is. „Hírhedt vagyok a kompromisszumkészítségemről, nálam olyan nincs, hogy egy előadó ne érezze jól magát a bőrében – mármint a helyzet adta lehetőségekhez képest. Lehet ezt úgy is csinálni, hogy közben nem sérül a produkció, nem veszít értékéből a zene. Nincs szükségem arra, hogy határvonalakat karcoljak a padlóba, mert mindenki, hangsúlyozom, a produkció minden résztvevője, műszaktól a művészekig, a díszletkészítőtől a Kossuth-díjas előadóművészig mindent megtesz a lehető legmagasabb színvonal, a tőle telhető legjobb munka érdekében. Őszintén szólva nagyon büszke vagyok a munkatársaimra! Nem kellene hangos szavak, határok, vagy kompromisszumok, mindenki »odate-szi« magát, hogy ha másképp nem, de legalább néhány kamera optikáján keresztül megmutathassa magát, gyakorolhassa a nagybetűvel írt Hivatását, mindezt azért, hogy a lassan ránk záruló világunkban egy kis örömet adhasson.” ○

„Élveztem a szép estét, kedves kollégáim, énekkartól kezdve zenekaron keresztül a balettig! Szívből gratulálok és köszönöm!” (Tóth Csaba)

„Műfajt teremtettetek!” (Rainer-Micsinyei László)

„Élveztem a szép estét, kedves kollégáim, énekkartól kezdve zenekaron keresztül a balettig! Szívből gratulálok és köszönöm!” (Tóth Csaba)



○ Tercett-Trió-Trois - Az Opera Énekkarának művészei | Fotó: Berecz Valter

masságára van szükség. Változhat a műsor, változhatnak a szereplők, a rendezőnek figyelnie kell a kameraérzékenységtől kezdve a zongorahangolók idején át a járványügyi szabályok betartására és nem utolsósorban a művészekre is. „Hírhedt vagyok a kompromisszumkészítségemről, nálam olyan nincs, hogy egy előadó ne érezze jól magát a bőrében – mármint a helyzet adta lehetőségekhez képest. Lehet ezt úgy is csinálni, hogy közben nem sérül a produkció, nem veszít értékéből a zene. Nincs szükségem arra, hogy határvonalakat karcoljak a padlóba, mert mindenki, hangsúlyozom, a produkció minden résztvevője, műszaktól a művészekig, a díszletkészítőtől a Kossuth-díjas előadóművészig mindent megtesz a lehető legmagasabb színvonal, a tőle telhető legjobb munka érdekében. Őszintén szólva nagyon büszke vagyok a munkatársaimra! Nem kellene hangos szavak, határok, vagy kompromisszumok, mindenki »odate-szi« magát, hogy ha másképp nem, de legalább néhány kamera optikáján keresztül megmutathassa magát, gyakorolhassa a nagybetűvel írt Hivatását, mindezt azért, hogy a lassan ránk záruló világunkban egy kis örömet adhasson.” ○

Lehet ezt úgy is csinálni, hogy közben nem sérül a produkció, nem veszít értékéből a zene. Nincs szükségem arra, hogy határvonalakat karcoljak a padlóba, mert mindenki, hangsúlyozom, a produkció minden résztvevője, műszaktól a művészekig, a díszletkészítőtől a Kossuth-díjas előadóművészig mindent megtesz a lehető legmagasabb színvonal, a tőle telhető legjobb munka érdekében. Őszintén szólva nagyon büszke vagyok a munkatársaimra! Nem kellene hangos szavak, határok, vagy kompromisszumok, mindenki »odate-szi« magát, hogy ha másképp nem, de legalább néhány kamera optikáján keresztül megmutathassa magát, gyakorolhassa a nagybetűvel írt Hivatását, mindezt azért, hogy a lassan ránk záruló világunkban egy kis örömet adhasson.” ○



Nem csak dísznek van

Aktív felelősségvállalás a hétköznapiakban

Szerző: Papp Tímea

A koronavírus tavasz óta sajnos a mindennapok része lett. Ősszel, a járvány második szakaszában nem került karanténba az egész ország, lokális leállásokról szóltak és valószínűleg még fognak is szólni a hírek. Az Operát is érintette a kényszerű műsor- és próbaszünet, ám a Ház még ezalatt is a maga eszközeivel, az előadó-művészeti intézmények között elsőként, egészen új módon *segítette a védekezést.*

A szűrővizsgálatok koordinálására az Országos Mentőszolgálat (OMSZ) bővítette kapacitásait, és megnövelték azoknak a telefonvonalaknak a számát, amelyeken egyrészt a bejövő hívásokat fogadják, másrészt pedig a visszahívásokat bonyolítják. A tavaszi és kora nyári időszakban jórészt egyetemisták ültek a központban, nekik viszont ősszel vissza kellett ülni a valódi és virtuális iskolapadokba, ezért is jelentett komoly segítséget a Magyar Állami Operaház csatlakozása az OMSZ önkéntes programjához. Előzetes felkészítés, személyes és online tréning után az Opera művészei és más területekről érkező munkatársai az OMSZ Markó utcai központjában működnek közre a tesztműveletek adminisztrációjában, azaz operátorként és adatrögzítőként dolgoznak a hét minden napján, naponta két négyórás műszakban. A feladatot minden esetben a Mentőszolgálat munkatársaitól kapják meg.

Az első műszakot az Opera teljes vezetősége látta el. Épp Ókovács Szilveszter főigazga-

tót váltotta a munkaállomásnál Balás Péter, az Opera Énekkar basszus szólamvezetője, aki énekkari művész kollégáival már több alkalommal teljesített önkéntes szolgálatot, és ha a próbái, előadásai engedik, a jövőben is fog. Tőle tudtam meg, hogy a munka igen sokrétű. Szükséges hozzá az adatfelvételt és tájékoztatást illető pontosság, a telefonos egyeztetéshez pedig elengedhetetlen az empátia. Nem csupán azért, mert a kérdések ismétlődnek, hanem azért is, mert egészen váratlan helyzetekkel találhatják szembe magukat. Ezek nem szakmai kérdések, amelyekkel az épp szolgálatban levő szakemberekhez lehetne fordulni. Péter a számtalan furcsa, meglepő vagy épp szívemelengető eset közül felidézett néhányat. Volt, amikor egy hölgyet kellett megnyugtatni, aki attól tartott, hogy a kikerülő mentőautó és a teszt miatt a szomszédok stigmatizálják majd. Egy másik alkalommal egy autista gyermek anyukájával egyeztettek a mintavétel időpontját. Itt az okozott problémát, hogy az édesanya aggódott: a hat év körüli gyermek – akinek a



mentőautó érdekes és izgalmas újdonság – valószínűleg megijed a védőruhába öltözött mentőskötől. Miután kiderült, hogy a kisfiú imádja az animációs filmeket, Péter azt javasolta az anyukának, mondja azt, minyonok érkeznek hozzájuk.

„A mentők feladatai jelentősen megszorodtak az elmúlt időszakban, hiszen az alaptevékenységen felül a háziorvosok által megrendelt járványügyi mintavételekben is főszerepet kaptak. Ezt a tevékenységet a mentéstől elválasztva, plusz kocikkal és plusz személyzettel végezzük és mivel a

megrendelések száma az elmúlt hetekben megtízszereződött, háttér munkában az önkéntesek munkáját is szívesen fogadjuk – tájékoztatta lapunkat Győrfi Pál, az Országos Mentőszolgálat szóvivője. – Az Opera felajánlása az elsők között érkezett, ráadásul egy egész csapat nyújt értékes segítséget nap mint nap a tetemes mennyiségű szervező munkában, ami komoly terhet vesz le a mentők válláról. A művészek és munkatársaik most ugyanolyan profizmussal állnak helyt az egészségügy területén, mint ahogy azt a művészet világában is megszokhattuk tőlük. Köszönet érte!”



© Győrfi Pál, Vágó Gábor, Solyósi Tamás, Ókovács Szilveszter, Dr. Csató Gábor, Dér Orsolya, Tókési Enikő, Kocsár Balázs, Dr. Főző Virág és Almási-Tóth András | Foto: Berecz Valter

A „variációk királynőjének” alapvetései

Szerző: Braun Anna

Van abban hajszálnyi irónia, hogy az, akit ma a klasszikus balett európai – és természetesen orosz – hagyományainak forrásaként, legfőbb mestereként, táncpedagógusaként tartunk számon, kis híján elhagyta a pályát. Agrippina Jakovlevna Vaganova mégis felépítette páratlan karrierjét. Lássuk, oktatási módszere alapján *milyen lépéseket érdemes először megtenni*, ha balettozni szeretnénk – nem átvitt értelemben.



○ A hatyók tava - Timofeev Dmitry, Tanykpayeva Aliya | Fotó: Nagy Attila

Gyerekkorában nem tűnt kifejezetten tehetségesnek, sőt, tanárai igencsak közel álltak ahhoz, hogy eltanácsolják a korszak egyébként legnevesebb színházától és annak balettintézetétől, a szentpétervári Mariinszkij

Színházról. De egy jó balettművész talán legfontosabb személyiségjegye a kitartás és az eltökéltség, így Agrippina Jakovlevna Vaganova azzá lett, akit a táncörténet a „variációk királynőjeként” említ. Hagyományt és iskolát is teremtett, és nem melléleg miközben a Cári Balett egyik legtechnikásabb táncosnője volt, hiába tanította meg a testét az elvárásoknak megfelelni, a rossz nyelvek szerint nem közelített az akkori mezőny szépségideáljához, így a balerina címet csak egy évvel visszavonulása előtt kapta meg.

De mit gondolt a „variációk királynője” a balettről, a balettpózok tö-



○ Nagy Iván Balettgála, Tanykpayeva Aliya | Fotó: Pályi Zsófia



○ Agrippina Vaganova | Forrás: Wikipédia

kéletes kivitelezéséről? Vaganova saját tapasztalatait és tanácsait az 1948-ban publikált *A klasszikus balett alapjai* című könyvben összegezte, melyben részletesen taglalja a mozdulatok fundamentumait, a végtagok egymáshoz való viszonyát, azt, ahogyan a törzshöz képest kell mozdulniuk forgásban vagy ugrásban, a testet egy harmonikus

felé fordítva félig fedi egymást, úgy, hogy az egyik sarok a másik láb közepéig ér, a negyedik (IV.) pozícióban a két lábfej kifelé fordítva, egymással ellentétes irányban, egy lábfejnyi távolságra, paralel helyezkedik el, az ötödik (V.) pozíció ugyanez, csak az egyik láb sarka teljesen összeér a másik láb ujjával. Ezek a lábpozíciók a világ minden táján ugyanazok, így mindegy, hogy hol végzett az adott táncos, ugyanazt fogja lépni, ha a mester elkialtja magát: „III. pozíció!”

A következő egység a lépés, azaz „pas”. A balettban sokféle változata van, ismerik például a macskalépést (pas de chat), az ostorlépést (pas fouetté – ehhez még visszatérünk), az ollólépést (pas des ciseaux), a vadászlépést

egységben képzelte el és működtette. Egyszerre tartotta mozgásban a végtagokat és a törzset, és eszerint építette föl rendszerét, ami a mai napig a klasszikus balettművészek mindennapi gyakorlatainak alapját képezi – Vaganova ugyanis a test edzésére a napi gyakorlást tartotta üdvösnek. Az a művész, aki az ő módszerét követi, az első naptól kezdve, amikor belép a balettintézetbe, karrierjének utolsó napjáig a mindennapos gyakorlatokon ugyanazokat a mozdulatokat végzi. A sorrend valamelyest persze változtatható, de a pózok mindegyikének helye és szerepe van a bemelegítésben, a test karbantartásában, abban, hogy a táncos formában maradjon.

A klasszikus balett öt lábpozíciót ismer, ezeket számokkal jelölik: az első (I.) pozícióban a két lábfej teljesen kifordul egyenes vonalat képezve, a sarkak összeérnek, a második (II.) pozícióban egy lábfejnyi távolság van a sarkak között, a harmadik (III.) pozícióban a két lábfej ki-



○ Agrippina Vaganova, 1910 | Forrás: Wikipédia



○ Agrippina Vaganova | Forrás: alchetron.com



○ A diótörő - Melnik Tatjana | Fotó: Csibi Szilvia

eredeti változat szerint ugyanaz táncol, mint a Fehér hattyút). A Marius Petipa- és Lev Ivanov-féle koreográfiát – amit a világ megismert –, 1895-ben láthatta a nagyérdemű a szentpétervári Mariinszkij Színházban, de ezt sajnos Csajkovszkij maga már nem érthette meg.

(pas de chassé), és nem maradhat ki természetesen az angyallépés sem (pas des anges). Ha a „lépegetők” ketten vannak, az már pas de deux, azaz kétszemélyes tánc, ha hárman, akkor pas de trois és így tovább.

Itt pedig el is érkezett az izgalmak ideje: a balettirodalom legnevesebb forgása és legkomplikáltabb ugrása. Az ígért forgáshoz meg kell ismerkednünk a fouetté szó tartalmával – jelentése ostor, mint korábban írtuk. Ez egy en dehors (a test középpontjától kifelé tartó) és en dedans (a test középpontja felé tartó módon) is végezhető

félfordulat az egyik lábon, mégpedig a súlylábbon. Attól függően pedig, hogy milyen magasságban, milyen irányba, milyen pozícióból indítva végzik, millió válfaja van: demi vagy grand fouetté, pliével vagy relevével.

A 32 fouettés (vagy 32 fouetté en tourant) a táncirodalom legismertebb forgása, melyet Pjotr Iljics Csajkovszkij orosz zeneszerző legelső balettjában, *A hattyúk tavában* mutat be a második felvonásban a Fekete hattyú (akit az

A legkomplikáltabb ugrásokról szólva, laikus szemmel talán nem a grand jeté tűnik az egyik legnehezebbnek, ugyanakkor annak rosszul kivitelezett módja még annak is feltűnik, aki életében először találkozik klasszikus baletttel. És éppen ez a látszólagos egyszerűség jelenti az óriási kihívást: egy tökéletes grand jetéhez ugyanis nagyon munkás, hosszú út vezet. A táncművésznek ki kell centiznie az ugrás hosszát és a magasságot, az ugrás tetőpontján el kell érnie a spárga pozíciót és végül általában valamelyik arabesque pózba kell érkeznie. Ha pedig van olyan pillanat, amikor a táncos lába egy kicsit is hajlított ugrás közben, felszisszen a szakma. ○



○ A Magyar Nemzeti Balettintézet növendékei | Fotó: Nagy Attila



○ A Magyar Nemzeti Balettintézet növendékei | Fotó: Nagy Attila

ORIGO KULTÚRA

SZÓRAKOZÁSRA AJÁNLUJUK



„Szépen, tisztán szólnak a hangok”

Szerző: Szentgyörgyi Rita



Foto: OperaCafé

Számos hazai koncertterem hangzásvilágának kialakítása fűződik a nevéhez. A Müpa hangversenyterménél a magyar koordinátor feladatát töltötte be a világhírű ARTEC cég mellett.

A Zeneakadémia felújításánál és a pécsi Kodály Központnál a teremakusztikai tervezési feladatokat látta el. Jelenleg az Opera rekonstrukciós munkáiban *az épületakusztika az ő területe.* Arató Éva legújabb büszkesége az Eiffel Műhelyház Fricsay Ferenc világhírű karmesterről elnevezett stúdiójának akusztikai tervezése.

Mi volt a konkrét elgondolás a Fricsay stúdió esetében, és ebből mi valósult meg?

Olyan akusztikai teret kellett biztosítani, amelyik megfelel egy komolyzenei hangversenystúdióknak, és egyaránt alkalmas hangfelvételek készítésére, próbákra és esetleg kisebb koncertek megtartására is. Azzal kezdtük a feladat megvalósítását, hogy kidolgoztuk, a tér milyen paraméterek mellett alkalmas ezekre a célokra. Tudomásom szerint jelenleg ez Magyarország legnagyobb zenei hangfelvétel-stúdiója: közel 4300 köbméteres, 400 négyzetméter alapterületű, így valamivel nagyobb, mint a Magyar Rádió régi 6-os és 22-es stúdiója. Az összes eddigi tapasztalatunkra és a szakirodalmi adatokra

szükség volt a jellemző értékek előírásánál, rendszerbe foglalásánál. Ilyen méreteknél komoly hangút különbségek vannak, óriási a távolság a felületek között. Ennek megfelelően különös figyelmet kellett fordítani arra, hogy a kései hangvisszaverődések ne legyenek zavaróak. Az első és legfontosabb kérdés mindig az, hogy az utözengési idő ne legyen se túl hosszú, se túl rövid. Ha hosszú, akkor cseng-bong, zavaró a hanghatás, ha rövid, akkor túlcillapítjuk a termet, ami a zenészeknek nagyon kellemetlen környezetet jelent. Nem érzik magukat biztonságban, mert nem jön vissza a hang a felületekről, nem hallják egymást. Ennek a mértéknek az eltalálása nagyon nehéz, de sikerült elérnünk a megfelelő arányt. A végeredmény jól sikerült, a helyesen megválasztott felületi struktúrák nagyon jól működnek akusztikai szempontból, és a

belsőépítészeti tekintetében is igényes a stúdió kivitelezése. Az Opera saját asztalosműhelye készítette el a burkolatokat, mégpedig kiváló minőségben. Folyamatos konzultációt folytattam a kivitelezővel, az asztalosokkal, vizsgáltam a felületeket, a membránok, a diffúzorok működését.

Van-e szükség további korrekciókra, utómunkálatokra?

Az oldalburkolatokhoz nem kell hozzányúlni, a mennyezeti hangvetők beállítása viszont még korrigálásra szorul. Nagyon fontos, hogy fentről se jusson vissza az első reflexió a zenészekhez, a visszaverődések véletlenszerűen kövessék egymást. A lamellák különböző szögben való beállítása növeli majd a tér diffúzitását, aminek az eredményeként még tisztább lesz a hang. Ahhoz, hogy jól hangzó, harmonikus tér szülessen, az akusztikusnak gyakorolnia kell a belső-építész-szemléletet, és fordítva.

Lemez- és filmfelvételekkel vette kezdetét a munka a teremben, továbbá Plácido Domingo is itt rögzítette a Virtuózok komolyzenei tehetségkutató műsor új kísérőzenéjét. Milyen kritikákat kapott?

Eddig csak pozitív visszajelzések érkeztek. Magam is részt vettem a lemezfelvétel próbáin, és megnyugodtam, mert kellemes, természetes hangzást tapasztaltam. A zenészek, az énekesek is akkor tudják a maximumot nyújtani, ha a térben jól hallják egymást és magukat is. A karmester és néhány muzsikos, sőt, ami szintén nagyon fontos, a hangmérnök, jelen esetben Kondás Ferenc is azt mondta, hogy nagyon elégedett a hangzással. Szépen, tisztán szólnak a hangok, nem kell külön gondot fordítani a mikrofonok akkurátus elhelyezésére. Az akusztikus akkor nyugszik meg, ha a saját fülével hallja, hogy a munkája eredményes volt. ○



Foto: Nagy Attila

Az otthon a béke szigete

Szerző: Verasztó Annamária



Fotó: Ligeti Edina

Szegedi Csaba, a 2018/19-es évad Kamaraéneke a vírushelyzet adta bizonytalanság közepette is fáradhatatlanul dolgozik az Opera produkcióiban. Minden szabad percét pedig nemrég *még tovább bővült családjával*, feleségével és immár három kisfiával tölti.

Kisfiaik közül kivel milyen programokat jelent a közös időtöltés?

Első gyermekünkkel, a hatéves Trisztánnal már nagyfiús játékok, komoly beszélgetések, lefekvés előtti lélekvizsgálat is szóba jöhet. A legnagyobb bandita most a hároméves Kolos, aki gyakorlatilag sakkban tartja a családot: a nagytéstvért egzeciroztatja, a kistéstvért pedig úgy akarja simogatni, ahogy nem szabad. Sokat foglalkozunk vele, nehogy úgy érezze, hogy eddig ő volt Kolos baba, de „le van cserélve” azután, hogy meg-

érkezett a most néhány hónapos Mátyás. Őt hétig nem ment óvodába sem, hogy együtt legyen a család, amikor hazajön a kórházból Matyi, akivel az éjszakai ringatás a közös program. Hála Istennek a szakmámban az a fantasztikus, hogy nemcsak a feladatokat, hanem a munkaidő-beosztást tekintve is színes, így sokat tudunk együtt lenni napközben. Amiben csak tudok, segítek a drága feleségemnek, egy hajóban, egy irányba evezünk, úgyhogy nagyon boldog ez a mostani időszak.



Fotó: Ligeti Edina

Mi mindenbe kellett bele-tanulni kifejezetten a fiúk kedvéért?

A paradicsomszósos, szalon-nás spagettimet sok sajttal először meg sem akarták kóstolni a gyerekek, aztán akkora szerelem lett hogy ma már reggel-délben-este is szívesen fogyasztanak. De a főzés mellett rengeteg egyéb kellett elsajátítani. Az apaszerepet soha nem lehet teljesen megtanulni: csiszolatom folyamatosan, de erre egy élet is kevés. Három fiú mellett fontos a türelem, a kis lelkükre való odafigyelés. A nagyszülőknek és nekünk is köszönhetően temérdek legóval rendelkezünk. Amikor együtt játszunk, azon veszem észre magam, hogy most élem a második gyermekkoromat: őszintén büszke vagyok például

egy szerintem prospektusba illően jól sikerült autóra, amit építettem. A közös játékban mindenki kipróbálhatja a saját ötletét, és egyszerű látni, milyen jól megy a gyerekeknek a logikus gondolkodás.

Mit érzékelnek ők abból, hogy az édes-apjuk operaénekes?

Koncerten hallottak már énekelni, de operaházi előadáson még nem. Trisztánt hamarosan már elvihetjük egy *Háry Jánosra* vagy egy gyerekprogramra, de én megpróbálom teljesen különválasztani a szakmát a magánélettől, nem viszem haza a gyakorolni valót. Inkább az Opera valamelyik épületének egy kis szegletében memorizálok, mint hogy otthon a fiúknak rám kelljen tekintettel lenni. Az otthon legyen a béke szigete, egy más világ, ahol ezerszázalékosan a családra tudok fókuszálni! Természetesen tudják a gyerekek, hogy operaénekesek vagyunk, mindketten bele-

bújtak már az „éneklős cipőmbé”, mondván, hogy indulnak Doman Katalin korrepetitorhoz. Szeretik, amikor tévében szerepelek, az októberi *MaszkaBál* élő online közvetítésén *A sevillai borbélyt* vagy a *Hadaró* duettet Szvétek Laci drága barátommal egyszerűen imádták.

Mennyiben jelent más művészi élményt a vírushelyzet miatt megváltozott körülmények között fellépni?

Furcsa közönség nélkül énekelni, és félelmetes belegondolni, hogy az üres térben előttem álló kamerák felvételeit a világon bárhol láthatják. Így én a MaszkaBálon is a családomnak énekeltem, mert tudtam, hogy ők ott vannak a kamera és a képernyő túloldalán. Mióta itthon van a kis Mátyás, a feleségemmel a végkimerülés pengeélén táncolunk, így igen nehéz volt erre a dalestre felkészülnöm. Két nappal előtte még nem is zártak a hangszalagjaim a fáradtság miatt. Ennek ellenére ez az áriaest tizenkét éves pályafutásom egyik legnagyobb élménye volt, több száz visszajelzést kaptam itthonról és külföldről. Fantasztikus kezdeményezése ez az Operának, rendkívül hálás vagyok a vezetésnek ezért a leleményes segítségért, amit azon szabadúszó szólistáknak nyújtanak, akik nem rendelkeznek fix jövedelemmel. Március óta elvágott minket a vírus a kereseti forrásoktól, de köszönhetően az Opera rendezvényeinek és a Mentőőv Programnak, kicsit nyugodtabbak lehetünk.

Más természetű veszteség, hogy idén a jubileumi ötödik évben a járvány miatt elmaradt az általam szervezett Perkupai Operafesztivál, ahol szintén nem csak a budapesti operarajongóknak tudjuk megmutatni a tehetséget, amivel a Jóisten megáldott minket. Az a tapasztalatunk, hogy az emberek feltöltődni, lelki gyógyulásért is járnak hozzánk. Egy Kőszegen élő súlyos beteg hölgyet például több éve hoz el hozzánk Bécsben élő fia, mert az operagálánk után hónapokra megszűnnek

a tünetei. Szeretnénk az 5. Operafesztivál méltóságát megadni, így őszi vagy téli pótlás helyett halasztunk egy évet. Jövő nyárra, reméljük, a zárt térre vonatkozó létszámkorlátozások már eltűnnek az életünkből, és boldogan, fölélegezve, maszk nélkül ünnepelhetünk.

Az Opera közönsége viszont ősszel is láthatta Önt, többek között az István, a király operaváltozatában is.

Nem gondoltam volna, hogy én, aki református lelkésznek készültem, valaha Koppány szerepében fogok az Opera színpadára lépni, és ilyen vehemenciával énekelem, hogy „Pogánynak tartanak, mert nem tűröm a papok hatalmát!” Elképesztően izgalmas feladat volt, nagyon szeretem a drámai figurákat, mint Conrad A *rajnai sellők*-ben, Crown a *Porgy és Bess*-ben vagy Verdi Jágója. Csodálatosak voltak a kollégák, és lenyűgöző a hangzás, amint ez a rockopera szimfonikus hangszereléssel szólalt meg. Nagy kihívás volt a sokszor wagneri nagyságú zenekart áténekelni. Óriási élmény volt pályám során először dolgozni Szinetár tanár úrral, akinek a próbá-

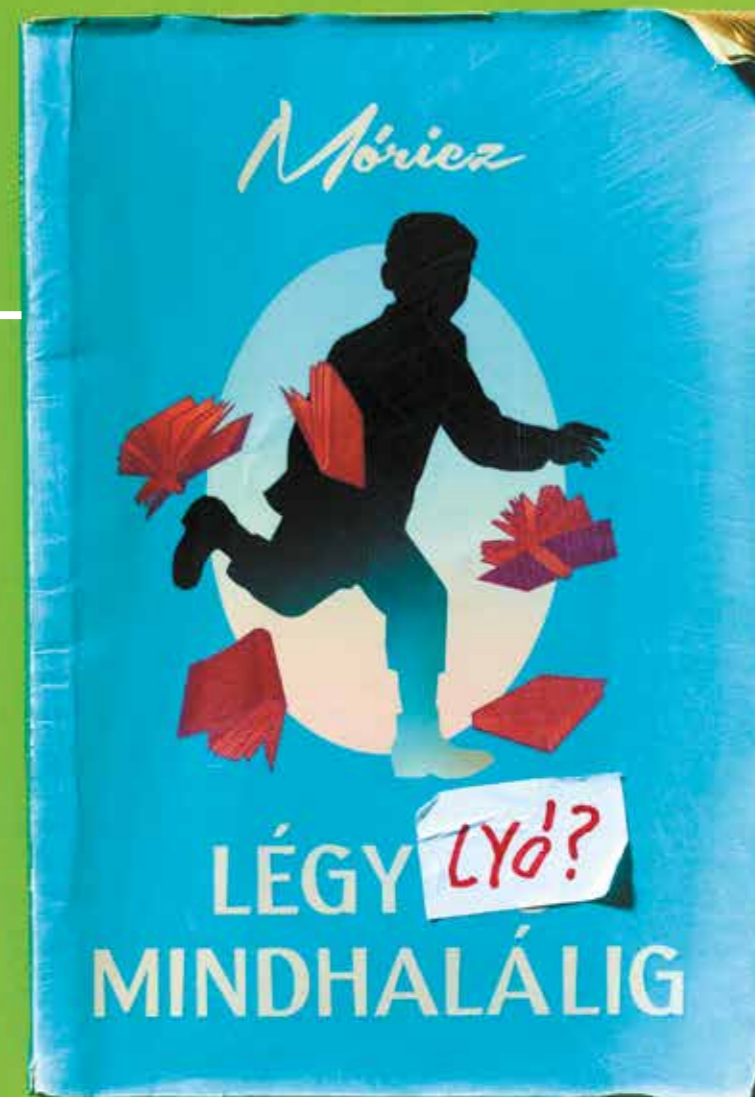
it olyan összeszedettség, rend, átgondoltság övezte napról napra, hogy az embernek tátva maradt a szája. Mindenre tudja a választ, és elsőrangú kommunikációjának hála, jó hangulatúak voltak a próbák, még a bizonytalan vírushelyzetben is. Rengeteget dolgoztunk ezen a produkción, és ennek megvolt a hatása: nagyon izgalmas estét láthatott, aki eljött az előadásra. ○

Rovatunkban arra kérjük az interjúalanyt, hogy szólítsa meg egy másik tár vagy hangfaj művészt egy kérdéssel, ami régóta foglalkoztatja, de még sohasem volt alkalma feltenni. Előző számunkban Tóth Sámuel karmester, korrepetitor kérdése ez volt Szegedi Csabához: „Mi motiválta arra, hogy egy sokak számára ismeretlen, aprócska faluban, egy mára már közzismert operafesztivált hozzon létre?” A bariton válasza így hangzik: „Perkupáról származom, nagyon fontosak számomra a gyökereim. Missziónak tekintem, hogy maradandó értéket teremtsék ott, és akkora szeletet vigyek haza az Operából, amekkorát csak tudok. Ezért álmodtam meg

az ingyenes Perkupai Operafesztivált: szeretném elérni, hogy ne legyen anyagi vagy egészségi akadálya annak, hogy az opera műfajához, ehhez a fantasztikus lelki-szellemi táplálékhoz bárki hozzájusson. Csodálatos a tőlünk karnyújtásnyira ülő emberek szemében könnyeket, megdöbbenést, az operával való együttlélegzést látni. A fesztivált megtisztelő kollégáimat is olyan szeretetcunami árasztja el, amelyet ritkán élhetnek meg.” Szegedi Csaba kérdése egy balettművészhez: „A karantén időszakában, a családdal összezárva, esetleg gyermekricsaj közepette milyen kreatív, leleményes megoldásokkal sikerült megőrizni a fizikai fittséget?”



Fotó: Lígert Edina



A MINŐSÉGI OKTATÁS

A TE ÜGYED IS.

Olvass róla többet!

bookline

bookline.hu/jövő

Operajátzás, rendkívüli időkben

– Kérdések és válaszok az operáról

Szerző: Várhegyi András

Folytatódik az *Opera Magazin* sorozata, amelyben zenei szakembereket faggatunk arról, hogyan változnak az operajátzási szokások, és mivel lehet hatékonyan megszólítani a közönséget. Ezúttal két zenetörténész-kritikussal, Mácsai Jánossal és Mesterházi Mátéval ültünk le beszélgetni.

Mennyire változtak meg a színházba járási szokásaik az elmúlt hónapokban?

Mesterházi Máté: A pandémia megtanított minket egy szomorú tényre: arra tudniillik, hogy amire mi föltettük az életünket – a zene, az opera, a művészet és (pláne) a művészeti kritika –, anélkül sajnos lehet élni. Most persze mondhatjuk erre, hogy „de nem érdemes”, csak hogy egy ilyen súlyos válságban valóban egzisztenciális fenyegetettségnek vagyunk kitéve.

Mácsai János: Valóban így van, megváltozott az esti rutin, a színházba, koncertre já-

rás, helyette többet vagyunk otthon ebben az idősávban. Persze, ilyenkor is el lehet hasznosan tölteni az időt, például zenehallgatással.

Megszaporodtak az online előadások, az Opera is rendszeresen közlésezi a felvételeit, közvetítésekkel is szolgál. Mi a véleményük erről a formáról?

MM: Épp a járvány idején persze hasznosak az online közvetítések, és adott esetben – profi videorendezés esetén – még akár intenzívebb élményt is nyújthatnak, mint egy utolsó sorba szóló sajtójeget. De viccen kívül: ahová az ember nem tud, vagy nem akar elmenni,



© Siegfried | Fotó: Rákossy Péter

onnan is szerezhetünk benyomást a streamelés segítségével. Számomra ilyenkor is fontos a real time, az egyidejűség érzése, tehát hogy ne konzerv felvételt nézzek, hanem a képernyő előtt ülve is részese legyek egy „közösségi” élménynek.

MJ: Én nagyon örülök, hogy viharos sebességgel beindult a streamelés, és egyre több színház él ezzel a megoldással. Nekem személyesen is szívügyem ez a változat, mivel egy ideig magam is vezettem streameket, amikor a Budapesti Fesztiválzenekar koncertjeit közvetítettük. Ez halatlanságul izgalmas művészi munka, önálló szakma, és

ahogy Máté is említi, kulcsfontosságú, hogy egy előadást profi módon közvetítsenek, ne csak lerakjanak három kamerát a térben. Persze a stream nem pótolhatja az élő jelenlétet, de láthatóan van rá igény.

Egyre inkább utat tör magának a modern technika. Önök szerint milyen hatással lehet mindez az operára? Beépülhet a rendezésekbe is?

MJ: A színpadon megjelenő technikában nincsen semmi különös, minden korban igyekeztek a legmodernebb megoldásokat felvonultatni. Annyi a különbség, hogy most a karbidlámpákat felváltotta a lézer, a festett

kartont pedig a ledfal. Érdekes megfigyelni, hogy azzal párhuzamosan, hogy egyre több színházigazgató dönt úgy, hogy pénzt és energiát nem kímélve streamelésre állnak át, magába az előadásba is belekomponálják a filmes látásmódot, például úgy, hogy a színház testkamerákat hordanak, és a színpadképet az ő szemszögükből láthatjuk.

MM: Nemcsak beépülhet, hanem be is kell, hogy épüljön ebben a mi vizualitásra fixált korunkban. Harry Kupfer 1988-as *Ring*-rendezése használt először lézertechnikát Bayreuthban; máig feledhetetlen, ahogy a sellők ki-kibukkantak a „Rajnából”, majd újból és újból alábuktak a „vízbe”... De említhetem (a manapság szerintem jócskán túlértékelt) Krzysztof Warlikowskit is, akinek minden operarendezése tele van filmes bejátszásokkal, sőt filmtörténeti utalásokkal is. Bezzeg a filmművészet már jóval régebben fölfedezte magának a zenét, a klasszikusat is!

Milyen korszakváltásai voltak az operajátzásnak, és önök szerint van-e manapság hasonló, kézzel fogható változás?

MM: A 20. század második felének legfontosabb korszakváltása szerintem a hetvenes-nyolcvanas évek Bayreuthjában érhető leginkább tetten: „az évszázad *Ringje*” (Patrice Chéreau, 1976), *A bolygó hollandi* (Harry Kupfer, 1978), *Trisztán és Izolda* (Jean-Pierre Ponnelle, 1981). E korszakos jelentőségű előadások után a Regietheater, a rendezői színház többé nem volt kitalálható a nagy operaházakból. Előbb vagy utóbb, kisebb vagy nagyobb mértékben mindenhová betette a lábát – még nálunk is, gondoljunk csak



○ A walkür | Fotó: Nagy Attila

Jurij Ljubimov *Don Giovanni*-rendezésére (1982), amely vagy másfél évtizeden át a Magyar Állami Operaház egyik legjobb produkciója volt.

MJ: Fontos megújulásnak számított a hetvenes-nyolcvanas években a barokk operák újrafelfedezése, amit tovább erősítettek a régizene-mozgalom képviselői, akik teljesen újrafogalmazták a barokk zenét az európai közönség számára. Szintén a hetvenes években örületes hatása volt az akkor készülő nagy operafilmeknek. Még nem volt internet meg videómegosztó, és emlékszem, hogy Losey *Don Giovanni*jára zarándokoltunk a filmmúzeumba.

Hogyan lehet frissen tartani a műfajt, hogy minél többeket legyen képes megszólítani?

MM: Tudomásul kell vennünk, hogy korunk széles közönségrétegeket vonzó zenés-színházi műfaja nem az opera, hanem a musical. Ám az opera műfaja is lehet intellektuálisan izgalmas – véleményem szerint ma nálunk sajnos nem mindig az. Budapesten az úgynevezett Bildungsbürgertum vagyis a művelt polgári közönség egy része nem talál szellemi izgalmat a zenés színházban.

MJ: Mára teljesen kitágult a tér, az operajátás szinte minden pódiumon jelen van. Nyilván már korábban is előadtak operákat nem-operaházakban, de azért az utóbbi években rengeteg helyen elkezdtek komoly operaprodukciónak helyet adni, ahol ez korábban elképzelhetetlen lett volna. Gondoljunk csak az Eiffel Műhelyházra, ami egy üzemcsarnok volt, és mégis kiválóan alkalmasnak bizonyul operajátásra.

Mi a legrövidebb út a fiatal közönséghez?

MM: Gyerekeknek: nekik írt, jó gyerekoperák! Serdülőknek: jól megválasztott „beavató” művek! Nem *Az istenek alkonyával* kell kezdeni, hanem mondjuk inkább Puccinivel. Általában: érdekesnek kell(ene) lenni!

MJ: Az operabeavatók és a műhelymunkák valóban hasznosak, és szerencsére megvan itthon ennek a hagyománya, de a legfontosabb terep mégiscsak az iskola. Nekünk a gimnáziumban Ungár István volt a zenetanárunk, aki olyan órákat tartott, amelyeknek része volt az opera is. Innen datálódik az én rajongásom is a műfaj iránt, de rajtam kívül sok más iskolástársam vált ugyancsak rendszeres koncert- és operalátogatóvá általa,

hogyan volt egy zseniális oktató, aki képes volt megkedveltetni a gyerekekkel a műfajt.

Az elmúlt időszakból milyen konkrét példákat tudnának említeni arra, amikor az opera valami újító megoldással, kísérletezéssel lépett elő?

MM: A mindenáron való kísérletezés és újító megoldások helyett én előnyben részesítem az adekvát megoldásokat. Annak örülök, ha korunk zeneszerzői a zenei nyelvüknek, stílusuknak, eszköztáruknak megfelelő szűzsére találnak, s abból írnak operát. És az villanyoz fel, ha az operarendezők az adott műnek leginkább megfelelő színházi formanyelvet alkalmaznak.

Mit várnak leginkább az évad hátralévő részében?

MM: Azt, hogy legyen ellenszere ennek a szörnyű vírusnak, és hogy végre félelem nélkül tudjunk színházba, Operába, hangversenyre járni.

MJ: Azt gondolom, nincs okunk pesszimizmusnak lenni, és ha véget ér a vírushelyzet, és az Opera összes játszóhelyét újra megnyitják, sok jó élményre számíthatunk majd! ○

A cikk teljes terjedelmében a Mimi.blog.hu oldalon olvasható.

JÁTÉK

Folytatódik az Opera Magazin nyereményjátéka. A megfejtéseket 2021. január 15-ig várjuk a jatek@opera.hu e-mail címre. Az alábbi kérdések mindegyikére helyesen válaszolóik között 5 db páros belépőt sorsolunk ki a 2020/21-es évad valamelyik előadására. A nyerteseket e-mailben értesítjük, a névsort és a megfejtéseket a következő lapszámban olvashatják.

- 1. Mit tart a kultúra 50 arcának egyikévé választott Balácsi Gergő Ármin balettművész operaházi pályafutása kedvenc szerepének?**
- 2. Az Opera bemutatói között szerepel Hubay Jenő *A cremonai hegedős* című műve. Hányadik operája ez a zeneszerzőnek?**
- 3. Hol készültek az Eiffel Műhelyház Fricsay Ferenc stúdiójának akusztikai burkolatai?**
- 4. Melyik híres zeneszerző fejszobrát alkotta Krasznai János, az Opera örökifjú főügyelője?**
- 5. 2020-ban világszerte ünneplik Beethoven születésének 250. évfordulóját. Melyik mitológiai alakhoz hasonlította magát a zeneszerző zseni?**

Előző számunk megfejtései: 1. tibeti szerzetesek rituális gyakorlatai; 2. Fricsay Ferenc; 3. a közönség; 4. Ezrek szimfóniája; 5. Szelim basa
Az őszi lap nyertesei: Füzési Mónika, Keserű Eszter, Pátkai Eszter, Székely Anikó, Veréb Zsolt

A részletes Játékszabályzat a www.opera.hu/tajekoztatok oldalon olvasható.

Koronavírus-etikett

Szerző: Ménes Márta

Ha tartanak előadásokat, hogyan védekezzünk a vírus ellen egy színházi vagy operaesten? Lehetünk-e

udvariasak úgy, hogy maszk takarja az arcunkat, és kezet sem foghatunk? Felsegíthetjük-e a kabátot? Mennyire mehetünk közel a másikhhoz? Schiffer Miklós stíluszakértő válaszol.

2020. november 11-től ismét veszélyhelyzetet hirdetett a kormány. Azonban az azt megelőző időszakban megengedőbbek voltak az előírások, és valószínűleg a kritikus időszak elmúltával ismét enyhébbek lesznek. Hogyan lehet a járványügyi szabályokkal együtt élni a színházban?

Kezdem azt gondolni, senki nem tudja, mik a pontos szabályok. A koronavírus ismeretlen és szokatlan az életünkben, és ősztől egy olyan fertőzési periódusba értünk, amiben a maszkviselés fontos szerepet kapott. Fogadjuk el, hogy kell a maszk minden olyan esetben, ahol közeli kontaktusba kerülhetünk másokkal. Nyilvánvalóan a színház is egy ilyen hely, ahol a nézők általában szűk széksorokban ülnek. (Az Opera ültetésrendje mindig eleget tesz a legszigorúbb járványügyi előírásoknak - a szerk.). Szerintem az első számú védelem az önkontroll. Ha valaki úgy érzi, nincs jól, ne menjen közösségbe! Ha ez a vírus valóban olyan sokáig lesz velünk, mint mondják - tehát akár évekig is -, akkor valószínűleg ki fog alakulni egy pontosabb protokoll is.

Mi a helyzet a sorban állással, a kabát felsegítésével, ajtótartással, üdvözléssel?

Azt hiszem, ennek nincs köze a maszkhoz. Ezek udvariassági szabályok, amelyeket egyesek betartanak, mások pedig sosem... Nem hiszem, hogy az arc részleges eltakarása befolyással van arra, hogy ki mennyire udvarias. De azt például nehéz kezelni, ha valaki pusztit kezdeményez, mert ha elutasítjuk, jöhet a megjegyzés: „ne legyél ilyen félős!” Sajnos, a magyarok nem a toleranciájukról híresek, pedig fontos lenne, hogy elfogadjuk a másikat.

Hogyan tudunk udvariasak lenni, köszönni úgy, hogy valamivel el kell takarnunk az arcunkat, és kezet sem foghatunk?

Erre van egy érdekes módszer, amit egyre gyakrabban látok, és magam is jó ideje alkalmazok. A buddhista köszönéshez hasonlitos: két összetett kéz és egy kis meghajlás. Az ököl- és a könyökpacsi üdvözlésnek jó, de inkább poénkodónak tartom. Abban, hogy az ember kicsit meghajol és a kezeit összeteszi, van valami tisztelet, afféle pozitív üzenet. Egyébként sok kultúrában egyáltalán nincs kézfogás, ezt inkább egy fejbiccentés, elegáns bemutatkozással helyettesítik. Véleményem szerint most jobb ezt követni. Ha az egészségügyi előírásokat nézzük, minden egyes bemutatkozás után el kellene menni kezet mosni, de valljuk be, ez nem túl életszerű.

Ha maszk van rajtunk, értelemszerűen a hangerőt is feljebb kellene emelnünk, ha mondanánk valamit a partnereinknek a produkció közben. Hogyan tegyük ezt úgy, hogy mégse zavarjuk a környezetünket?

Előadás alatt nem beszélünk. Ez a megoldás.

Változatlanul nem létezik maszkviselési divat? Nyáron úgy fogalmazott, ez inkább egyfajta jelenség.

A divat egyik fogalmi eleme az önkéntes követés. A maszkviselés azonban nem önkéntes, hanem egyfelől kényszer, másfelől előírás. Az első hullám alatt több dizájner darabot is piacra dobtak, de azt tapasztaltam, hogy az emberek idővel rájöttek, sokkal fontosabb a praktikum. Én például azt a típust kedvelem, amit el lehet dobni, amit nem kell kimosnom újra és újra. Az anyag kérdése is érdekes, hiszen aki kicsit is jártas a szövetek világában, az tudja, hogy a tizedik mosás után a szövésállomány elpuhul, átjárhatóbbá válik. Ezt figyelembe kell venni a textilmaszkok használatánál. Szerintem egyébként is két típusú ember van: az egyik az ún. sebészeti maszkot, esetleg légzésvédő eszközt visel, a másik pedig különböző dizájndarabokat - ezek a nagymama által varrottól a divatcég



Matyó Mária | Fotó: Berecz Valter

felvesszük, eszünkbe jut, miért is kell hordanunk: a barátainkra gondolunk, akik átestek már a betegségen, vagy az édesanyánkra, akit nagyon féltünk, nehogy elkapja. A maszkviselés tehát egyfajta szorongást is jelent. Minden egyes alkalommal.

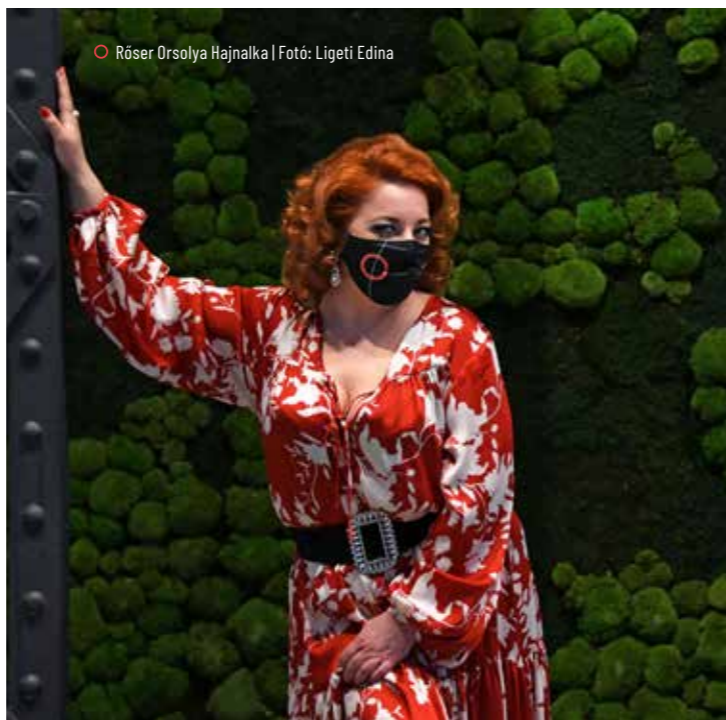
Mit tapasztal, a trendi dizájnermaszkok mennyiben tesznek eleget az eredeti funkcióknak, a védelemnek?

Ez jó kérdés. Az egyik cég nemrég küldött nekem egy nagyon komoly, professzionális darabot. Tényleg úgy van megvarrva, hogy tökéletesen rásimul az orra, takarja az állat, szűrőt is lehet beletenni. De a különbség talán nem is a formavilágban, inkább az alapanyagban keresendő. A nagy, angol szabóságok például tradicionális angol tweedből készítettek maszkokat. El sem tudom képzelni, hogy lehet elviselni ezt az arcon! A borostásoknak, szakállasoknak ráadásul külön probléma, hogy a bőr hamar begyullad a maszk alatti levegőtleniségtől. A szemüveg pedig bepárásodik. Szerintem kevesen keresnek dizájnerdarabokat. A többség inkább arra összpontosít, hogy minél egyszerűbben, és minél hatékonyabban oldja meg ezt a kérdést. ○

által forgalmazottig nagyon széles skálán mozognak. Olyat is láttam már, hogy valakinek abból a kockamintából volt az arcvédője, amilyen kockás inget viselt. Károly herceg például olyan maszkokat hord – persze mindig az öltözékéhez illőt –, amelyeket egy alapítvány készített, jótékony célra. Azt nyilatkozta, tekintsük ezt egy újfajta kiegészítőnek, akár a nyakkendőt vagy a diszszsebkendőt.

Mennyiben lehet mindez önkifejezési forma?

Ha valaki ebben találja meg magát, és úgy gondolja, ezzel ki tud valamit fejezni a saját személyiségéből, akkor miért ne? Nagyon jellemző, hogy különböző rendezvények saját darabokat készítenek, előfordul olyan is, ahol a politikus a pártja logójával ellátott arcvédőben jelenik meg a tévében. Biztos, hogy lesznek, akik az egyenlőségért vívott harc jelszavait fogják a maszkjukon viselni, mások a szívárvány színeit. Ez egyfajta önkifejezési mód lesz, ha a vírus valóban hosszú távon kíséri majd minket. Ha nem így történik – amiben én nagyon reménykedek –, akkor ez egy olyan geg, ami vissza-visszatérhet, de a maszk berobbanását a divat világába nem tartom valószínűnek. Legfőképp azért, mert a viselése nem egy örömteli dolog... Akárhányszor



Röser Orsolya Hajnalka | Fotó: Ligeti Edina

KEPMÁS

MAGAZIN | nőknek és férfiaknak

AZ OLVASÁS ÖNMAGUNKKAL TÖLTÖTT MINŐSÉGI IDŐ



INSPIRÁLÓ INTERJÚK ÉS TÖRTÉNETEK



HITELES ÍRÁSOK AZ ÉLETRŐL



LÉLEKTAN A HÉTKÖZNAPOKBAN



KULTURÁLIS TARTALMAK



SAKÉRTŐI TANÁCSOK



KEPMAS.HU
ELOFIZETES@KEPMAS.HU

Az ünnepelt főügyelő

Szerző: Karczag Márton

Egy teremavató mindig kedves aktus, rövid megálló a szürke hétköznapiakban, amikor is pár percre végig lehet gondolni egy életművet. Ám ezeknek az ünnepeknek külön fényt ad, ha az életmű még nem befejezett és maga *a névadó is részt vesz a ceremónián.* Egy ilyen különleges délutánra került sor ősszel az Eiffel Műhelyházban.

Amikor Ókovács Szilveszter elkezdte összegyűjteni azoknak a nevét, akiről termet kíván elnevezni, felmerült benne, hogy ne csak elhunyt nagyságok kerüljenek a listába, hanem olyan, még köztünk lévő idősebb „háttér-dolgozók” is, akiknek életműve megkérdőjelezhetetlen, és példaértékű a társulat előtt.

Krasznai János az Operaház örökifjú főügyelője szeptember 16-án töltötte be 90. életévét. Az ilyenkor szokásos „hivatalos” köszöntő a vírushelyzet miatt elmaradt. Ám egy gondosan előkészített forgatókönyv alapján az ünnepelt és felesége, dr. Góg Laura eljöttek megnézni az Opera vadonatúj komplexumát, az Eiffel Műhelyházat. A látogatás természetesen a backstage-en, az ügyelőpultnál kezdődött, majd az Opera Café „véletlenül” éppen arrafelé forgató stábjába kíséretében a közönségforgalmi területeken folytatódott. Még az egyik hatalmas díszletraktárban szembejövő Ókovács Szilveszter megjelenésekor sem fogott gyanút az egykori főügyelő.

Amikor a túravezetővé avanszált főigazgató a Járny József sportpálya elé csalogatta Krasznai Jánost, kollégák és barátok léptek a meglepett ünnepelt elé. Ekkor kezdődött az avatási ceremónia, melyen Bátorfi Éva Bartal László kíséretével két Richard Strauss-dallal ajándékozta meg az egybegyűlteket. Jelképes tér a műhelyeket a díszletraktárral összekötő folyosó, mely immáron a Krasznai János korridor nevet viseli.



Munka közben az ügyelő | Forrás: Családi fotóalbum



Eiffel Műhelyház táblaavatás, 2020 | Fotó: Nagy Attila

Lassan hetven éve történt, hogy az ünnepeltet a legendás Butz Károly ügyelőként az Operához szerződtette. Krasznai édesapjától a klasszikus zene, amatőr festőként alkotó édesanyjától a képzőművészet szeretetét örökölte. A konzervatóriumban zeneszerzést, karvezetést és oboát tanult, majd huszonhárom évesen bekerül a színházhoz. Zongorakísérőként is tevékenykedik és zeneiskolában tanít. Nyugdíjba vonulása után

is visszajár ügyelni, összesen ötvenhárom évet töltött a színháznál.

Operai munkájával párhuzamosan foglalkozik képzőművészetével: kispasztikák mellett elsősorban érmekeket alkot, leginkább a portré érdeklő, főként a magyar zene, kultúra és tudomány neves alakjait örö-



Mahler szobor avatása, 2010 | Fotó: Éder Vera

kíti meg. Az Opera számára is több érmét, plakettet készített, Gustav Mahler fejszobra a Királylépcső kerengőjében látható. „A szobrászat nekem nem egy »fehérköpenyes«, elvont művészet. Ahhoz, hogy létrejöhessen egy érték, egy alkotás megszülethessen, azért bizony meg kell dolgozni, én legalábbis így vagyok vele. Igyekszem »belebújni az Emberbe«, abba az Óriásba, aki megajándékozta a világot tehetségével, tudásával, művészetével; a jóssággal, szépséggel, olyan értéket mutatva-tanítva, amit nem lehet eléggé megbecsülni, hiszen a MI hasznunkra vannak; szebbé, jobbá teszik napjainkat, ha észrevesszük, figyelünk rájuk! Keresem, és megpróbálom megmintázni az EMBER szemében azt a »valamit«, ami csak keveseknek adatott meg” – vallja.

A megható avatóünnepség után a résztvevők átvonultak az Orient Restaurantba, ahol Krasznai János még órákig szórakoztatta az egybegyűlteket kiapadhatatlan anekdota-készletével, mely remélhetőleg könyv formájában a nagyközönséghez is eljut majd. ◊



Ferencsik János táblaavatás - Krasznai János, Lukács Ervin és Kovács János | Fotó: Éder Vera

Megfiatalodnak az Operaház festményei

Szerző: Karczag Márton



○ Ecet Zsuzsanna, Szigethy Gyula és Kériné Székely Annamária | Fotó: Kummer János

Noha 2017 nyara óta nincsenek előadások az épületben, az Operaház valójában csak néhány hónapja zárta be kapuit, hiszen túszerződés egészen szeptember közepéig vezettek a közönségforgalmi területek egy részén. Mindez azt jelenti, hogy a következő bő egy évben a színház sokat fotózott, ikonikus terei is *visszanyerik régi fényüket.*

Az Operaház fontos elemei azok a festmények és szobrok, melyek az egykor jeles művészeinket ábrázolják. Az őszi bezárást követően, a Gondnokság fáradhatatlan dolgozóinak köszönhetően ezek a műalkotások a Királylépcső kerengőjéből az intézmény restaurátor-csapatának értő kezei közé kerültek. Vidor Dezső titkár Radnai Miklós igazgató felkérésére az 1920-as évek második felében kezdte el gyűjteni az Operaház múltjára vonatkozó emlékeket. Az első kiállítás 1930 októberében nyílt meg. A gyűjtemény az elmúlt kilencven évben számos festménnyel és szoborral gyarapodott – és szerencsére napjainkban is gazdagodik. A gondosan őrzött állomány az elmúlt években egy raktárban pihent, ám most, az újraindítás közeledtével ezek a műtárgyak is megfiatalodnak.

Az Opera Jókai utcai ingatlanjában rendezkedett be a restaurátor-műhely, ahol Székely Annamária díszítő-festőművész, műemlékvédelmi szakmérnök, Ecet Zsuzsanna grafikus és Szigethy Gyula szobrászművész szakavatott kezei között frissülnek fel a képzőművészeti alkotások. A Királylépcső kerengőjéből hozzánk került festmények zömében a 20. század második felében készültek, és olyan nagyságokat ábrázolnak, mint Melis György, Delly Rózsi, Simándy József vagy Orosz Júlia. A képek között vannak mellképek, fél- és egész alakos portrék is. A gyakran az énekesek által felkért alkotók különböző stílusban festették meg a műveket, sokszor egyszerűen a kor divatos festészeti stílusát tükrözve. Esetenként egyszerű civilruhás portrék készültek, máskor viszont a művészek egy-egy híres szerepeit elevenítik fel.



○ Ecet Zsuzsanna, Kériné Székely Annamária | Fotó: Kummer János

A restaurálási munka a dokumentálással kezdődik, azaz lefotózzák a képeket az átvételi állapotban. Megvizsgálják a festményeket és a kereteket, majd a fellelt hibákat, sérüléseket feljegyzik és részletfotókat is készítenek. A következő munkafázis a tisztítás. A festményt kivesszük a keretből, hogy minden felülethez hozzáférhessenek, és a keretet is minden részletében megtisztíthatják. Ez a legfontosabb és leglátványosabb folyamat, mert az évtizedek alatt lerakódott por- és piszokréteg eltávolítása után ekkor kel életre a festő által megálmodott eredeti színvilág.

Ezt követően kerül sor a hibajavításokra. Rögzítik a felpattogzott festékréteget, pótolják a repedéseket, visszafestik a kopásokat, hogy a műalkotás teljes egészében megmaradjon az utókor számára. Ha erősebben sérült a felület, azaz több részlet hiányzik belőle, akkor az adott festő munkásságát alaposan kielemezve egészítik ki a képet. Ilyenkor hasonló darabokat keresnek a festőművész repertoárjából, és minden esetben újra eltávolítható technikával dolgoznak. Ugyanez vonatkozik a képkeretekre is: anyagában pótolják a sérült, illetve hiányzó részeket, majd az eredeti díszítést (például aranyozást) visszarakják az újonnan elkészült pótlásokra is.

A felújítási munkafolyamat utolsó fázisa a felületek összedolgozása (hogy láthatatlanok legyenek az utólagos munkálatok), majd a képek visszahelyezése a keretekbe, és legvégül a konzerválás, a felületek tartósítása következik. A felújított festmények még egy időre visszakerülnek a raktárba, és immáron „restaurálva” felirattal ellátva várják, hogy ismét az Operaház termeit díszíthessék. ○



○ Fotó: Kummer János



Hogyan hat a zenetanulás gyermekem agyára?

A gyerekek zenei képzése nemcsak a zenei kognitív képességeikre lehet pozitív hatással, hanem a tanulás más területein is segítheti a fejlődésüket, például a nyelvtan, nyelvtanulás, matematika vagy az olvasás terén. A kutatások rávilágítottak, hogy

- a zene normál képességű gyerekeknél és tanulási nehézségekkel küzdőknél egyaránt fejlesztheti a hallott szöveg megértését;
- a szókincs és mondatalkotás képességét tekintve a három évig zongorázó gyerekek magasabb teljesítményt mutattak;
- a zenei kvalitások idegen nyelv esetében bejósolhatják a szavak közötti finomabb hangbeli különbségeket felismerésének és kivitelezésének képességét, anyanyelv esetében pedig az olvasási készséget;
- a zenei és matematikai képességek összefüggeneke egymással – a zenét tanuló gyerekek a rész-egész matematikai problémákat jobban oldották meg zenét nem tanuló társaiknál.
- A zenetanulás és a hangszeren való játék a gyermekek intellektusára és annak fejlődésére pozitív hatást gyakorol. Hurwitz 1975-ös kísérletében a 7 hónapon át heti öt alkalommal Kodály-dalokat és zenéket tanuló elsősök csoportja a zenét nem tanuló kontrollcsoporthoz képest jobban teljesített a nonverbális logikai feladatokon – és ez az előny két évvel később is megmaradt.

S hogy milyen hangszert válasszunk? Egyes vizsgálatok a kétkezes hangszerek előnyeit emelik ki. De mindenekelőtt tartuk szem előtt gyermekünk döntését: nagyobb eséllyel lel örömet a zenetanulásban, ha ő döntheti el, milyen hangszeren szeretne játszani. Ha pedig a kognitív készségek erősítésén túl érzelmi töltetet is nyújt a zene tanulása, a gyermek érzelmi élete, szociális készségei is fejlődhetnek.

Részletek dr. Németh Viola Luca cikkéből

A bécsi klasszikus mac 'n' cheese

Szerző: Mona Dániel

250 éves jubileumát ünnepeljük, decemberben van a születésnapja, eljött tehát az idő, hogy rovatunkban Beethoven kerüljön terítékre, mert bizony ő is letett egynéhány gasztró-anekdotát az asztalra.

Akinek olyan nehéz a természete, aki olyan szókimondó és magának való, mindamellett akkora géniusz, mint Ludwig van Beethoven, arról sok történet, feljegyzés és visszaemlékezés marad fent. Ha csak a töredéke igaz annak, ami az anekdotás könyvekben a bécsi mesterről szól, már akkor is kijelenthetjük: az idén 250 éve született szerző a zenetörténet egyik legnagyobb fenegyereke. Aki ráadásul

szeretett enni. Meg inni. Néha még főzni is. Igazi főnyeremény egy gasztronómiai rovatnak. Ám mielőtt belecsapnánk a pörköltes táliba, álljon itt felütésül egy idézet a szerénynek korántsem nevezhető Beethovenról, ahogy saját szerepéről mesél sokak számára ínycsiklandó módon: „A zene az a bor, amely új alkotóerőt ad az embereknek, és én vagyok az a Bacchus, aki ezt a csodás bort préselem az

○ Forrás: Internet

emberiség számára, amivel lelkileg részeggé teszem őket.”

A kialakult helyzetben kiemelten példát kell vennünk róla, hiszen szenvedélyes kézmosó volt. Hosszú percek, akár órákat tudott eltölteni mosdóedénye előtt, és csak locsolta kezére a vizet, amellyel aztán – bizarr hangok kíséretében – gyakran borotvátlan arcát is kiadósan megmosta. Nyirkos ruhában, nemegyszer az alsó szomszédot is eláztatva ült aztán le komponálni, de minden bizonnyal étkezés előtt is kezet mosott. Az elmélyülés pillanatai voltak ezek számára, s mint annyi mindenben, a szeánszértékű kézmosásban is megelőzte korát.

Mint megannyi művésznek, természetesen Beethovennek is volt törzshelye: a Hattyú (Schwan). Gyakran itt komponált, és ilyenkor a pincérek jól tudták, hogy nem szabad őt zavarni. Egy alkalommal több órányi munka után a szerző jelezte fizetési szándékát, pedig nem is fogyasztott még semmit. „Tényleg? Akkor hozzon valamit

enni, és ne zavarjon már!” – förmedt a személyzetre a zeneszerző. Az se volt persze mindig, hogy milyen ételt szolgálnak fel neki. Ugyancsak a Hattyúban történt, hogy a Mesternek rossz fogást hoztak ki. Beethoven maga visszafogott stílusában azonnal a pincérre borította a pörköltes tálát. A bécsi vendéglátósok hihetetlen ügyességgel bántak a tényérokkel, de az áldozat ebben a helyzetben csak állt mozdulatlanul, nehogy elejtsen valamit, és hagyta, hogy a zsíros

lé lecsorogjon az arcán. Az amúgy ízletes safttól a pincér egy idő után a káromkodást is abbahagyta, végül az ordibálást nevetés váltotta fel – jóllehet, a felszolgáló továbbra sem kacagott.



○ Forrás: Internet

Bár Beethoven nemhogy egy szinten érezte magát a nemesekkel, hanem egyenesen fellebbvalónak tartotta saját személyét, hiába tanította a lányát, volt olyan öntudatos császári kamarás, aki megtiltotta, hogy „egy zongoratanár” egy asztalhoz üljön velük. De elég is az olyan szituációkból, amikor Beethoven nem fért az asztalhoz vagy nem jutott ételhez, következzenek az igazi csemegék!

Beethoven a dunai halat preferálta a hússal szemben, azokból is a sárga tökehalat szerette a legjobban (krumplival), illetve osztrigát is örömmel fogyasztott. Azért a húst sem vetette meg: kedvelte a csirkét, a marhát és a borjút. Utóbbit annyira, hogy amikor kedvenc éttermében elfogyott, Ferdinand Ries küldetett neki Bécsből Badenbe egy adaggal. A gesztusért Beethoven öleléssel és a „legjóságosabb ember” szóbeli kitüntetéssel jutalmazta tanítványát, és azt mondta, sosem szerzett neki semmi akkora örömet, mint az a borjúsült.

Jó étvágygal evett májat, spenótot, gyümölcsöt és tojást, kávéból mindig nagyon erőset



○ Fidélio, 1954. | Forrás: Újra Archivuma



Fidelio, 1965 | Forrás: Opera Archivuma

fogyasztott, és – ahogy a bevezető idézetből is sejteni lehetett – szerette a könnyű osztrák borokat. Erősítette a sztereotípiát, miszerint az ember vagy boros vagy sörös, de a sör mellett elutasította a sertéshúst is. A tejszínes és cukros dolgokkal viszont le lehetett venni őt a lábáról. És persze a levesek...

Egyik kedvenc étele a pépes kenyérleves volt – minden csütörtökön azt evett. A fogáshoz szükséges tíz buggyantani való tojást maga ellenőrizte le és ütötte bele a fazékba egyesével. Ha akár csak az egyik nem volt elég friss, magához hívatta a szakácsot, és egy szolidnak aligha nevezhető dühkitörés kíséretében megpróbálta eltalálni a konyhaajtó mögé rejtőzött „bűnöst”. Szintén ez az étel volt a kulcs akkor is, amikor Beethoven elbocsátotta egyik kiváló házzvezetőnőjét, mert az hazudott neki. „Aki hazudik, az nem tisztességes, és nem tud tisztességes levest főzni” – indokolta szigorú döntését a komponista.

Mielőtt felidéznénk Beethoven abszolút kedvenc fogását, egy pillanatra képzeljük el a *Fidelio* és sok más remekmű szerzőjét, ahogy alkalmi kabátban, hálósapkában és egy testét épp hogy takaró kék kötényben vendégül

hívja barátait. Ő főz. Hosszas várakozás után elkészül a vacsora: a leves mint a maradék, benne a marha félig nyers, a zöldségek úszkálnak az olajos vízben, a sültet pedig mintha kéményben füstölték volna. A zeneszerző pedig csak unszolja és unszolja a kenyérből csipegető vendégeket. Hiába, még egy Beethoven sem lehet mindenben jó...

Bécsbe érkezésekor a komponista szinte semmit nem tudott a gasztronómiáról. Egy étel azonban azonnal szemet (vagy orrot?) szúrt neki, még pedig a sok sajttal elkészített makaróni. Bizony, a Mester imádta a mac 'n' cheese-t, ami a rizs háromszorosába kerülő tészta és az Olaszországból hoztatott parmezán miatt igencsak drága mulatság volt. Egy 1800-as évekből származó recept szerint a következő hozzávalókra van szükségünk, ha Beethoven kedvére szeretnénk tenni: 1 nagy fej vörös/fehér hagyma felkockázva, 2 bögre tészta, fél bögre vaj apró darabokra vágva, 1 teáskanál frissen őrölt kakukkfű, fél teáskanál frissen reszelt szerecsendió, só, frissen és durván őrölt bors, kb. 1 bögre frissen reszelt érett parmezán, fél bögre pirított kenyérmorzsa, fél bögre friss, apróra vágott petrezselyem.

Melegítsük elő a süttöt 350 °C-ra. Karamellizáljuk a hagymát, és tegyük félre. Főzzük meg a tésztát, jól csepegtessük le, majd adjuk hozzá a vajat, a kakukkfűvet, a szerecsendőt, sózzuk, borsozzuk, végül óvatosan keverjük meg, és tegyük félre. Keverjük össze a parmezánt zsemlemorzzával és petrezselyemmel, tegyük félre belőle fél csészényit, a többit pedig finoman keverjük össze a tésztával. Kenjünk ki egy tálat, és tegyük bele a tésztát. A tetejére szórjuk rá a maradék parmezán-keveréket, majd nagyjából húsz percre tegyük a sütőbe, amíg a felső sajtréteg meg nem pirul. Jó étvágyat mindenkinek! Boldog születésnapot Beethovennek! ◦



PAPAGENO

Színpad az ünnepekre

blog | stream | rádió

Egy kicsit szűrős

A mágikus szépségű *Trois Gnossiennes* és a szenvedélyesen lüktető *5 tangó* vezette fel Alexander Ekman *Cacti* című koreográfiájának bemutatóját. A svéd koreográfus legsikeresebb darabja a művészek védtelenségét és a kritika kritikáját igyekszik hol humorosan, hol tűpontosan megfogalmazni a kortárs tánc nyelvén.



○ 5 tangó - Varga Judit, Morimoto Ryosuke; Felméry Lili, Leblanc Gergely; Tarasova Kateryna, Yamamoto Riku; Golovyna Yuliya, Cottonaro Gaetano | Fotó: Rákossy Péter



○ 5 tangó - Felméry Lili, Leblanc Gergely | Fotó: Nagy Attila



○ Cacti - Furuhasi-Huber Inés | Fotó: Rákossy Péter



○ Cacti - Hak Guus Marten, Palumbo Valerio, Darab Dénes, Carulla Leon Jessica | Fotó: Rákossy Péter



○ Trois Gnossiennes - Tanykpayeva Aliya, Balazsi Bergő Ármin | Fotó: Nagy Attila



○ Cacti - Darab Dénes, Carulla Leon Jessica, Sawatzki Aglaja, Rónai András - Fotó: Nagy Attila



○ Cacti - Darab Dénes, Carulla Leon Jessica, Sawatzki Aglaja, Rónai András, Földi Lea, Sardella Francesco - Fotó: Nagy Attila

Nem sokon múlt

Jake Hoggie kortárs operájának tavaszi bemutatóját már nem, a szeptemberit pedig még éppen csak hogy meg lehetett tartani a koronavírus-járvány második hullámának küszöbén. Lehet, hogy ezért, de témája okán is valamiféle égi kegyelem hatotta át a *Ments meg, Uram!* (*Dead Man Walking*) premierjét.

„Nagyon nehéz tárgyilagosságnak maradni egy olyan előadás kapcsán, ami hihetetlenül erős érzelmekkel operál: a halálbüntetésre készülő gyilkos és az őt lelkileg támogató apáca kapcsolatáról szóló darab már témáját tekintve is alighanem rögtön kivált valamilyen reakciót a befogadóból, az igazságszolgáltatás eme módjáról mindenkinek megvan a véleménye, még ha azt az opera – és az annak alapjául szolgáló könyv és film – feltehetőleg árnyalja is. (A Bent Pen Music egyetértésével. Kizárólagos képviselő: Bill Holab Music. Az opera eredetileg a San Franciscó-i Opera megrendelésére készült – *a szerk.*)(...)

A mű direktebb eszközökkel is jellemzi alakjait: az áriák, legalábbis a két főszereplő esetében, folyamatos önreflexióra szolgálnak, a karakterek hosszasan elemzik saját belső világukat. Ezek a primer közlések – hasonlóan a már említett érzelmességhez és hatá-

sossághoz – rejtik magukban a *Ments meg, Uram!* előadásának lehetőségeit és veszélyeit. Lehetőségeit, mert egyfelől kiválóan alkalmas volna új közönségrétegek megnyerésére, az operaműfajhoz tapadt klisék leépítésére, olyan nagy élményt nyújtó produkció létrehozására, amely megújíthatja a kulturfogyasztók szélesebb körének az operához való viszonyát. És veszélyeket, mert a rendezésnek borotvaélen kell táncolnia, hogy egyszerre aknázza ki a darab hatásmechanizmusát, ugyanakkor ne erősítsen rá olyan mértékben, ami túljátszotta vagy giccossá tenné az előadást. Almási-Tóth András rendezése mindvégig megmarad ezen a keskeny mezsgyén belül. Egyéni ízlésünktől függően egyes megoldásokat érezhetünk soknak, ugyanakkor a legtöbb részlet művésziileg indokolt. (...)

„Fantasztikus, meghatározó operaélmény volt!”
Panyi Zsuzsi



© Bodó Zsombor, Cseh Antal, Meláth Andrea, Asbolt Eszter, Ujvári Gergely, Rezsnyák Róbert és az Opera Énekkara | Fotó: Berecz Valtér

„Nagyon jó darab, és gratulálok a fordításhoz, kiváló munka!”

Norma Beatriz Manzano

A rendezés erősen rájátszik az opera filmes előzményeire: az egész prologus, a fiatalok megölése a vásznon zajlik, majd filmes főcímmel kezdődik a színpadon zajló cselekmény is, a későbbiekben pedig a jelenetváltások elősegítését és a háttér megjelenítését szolgálják a filmes elemek. Tehát miközben a történések a vásznonról a színpadra kerülnek, a rendezés igen hatékony térkezelésében is szerepe van a vetítésnek, egyetlen pillanat alatt egyik helyszínről a másikra kerülhetünk. (...)

Az előadás főszereplői kivétel nélkül a karakterek megformálására nagyszerűen képesek, kiváló énekesek, a legcsekélyebb hiányérzetünk se maradhatott az est végére. A Helen nővért éneklő Meláth Andrea esetében első lelkesedésből mondhatnánk, hogy megtalálta a »nagy« szerep, annyira megérthető, szerethető, emberközeli figurát hallhatunk és láthatunk tőle – ha nem használhattuk volna ezt a kifejezést már eddig is jó pár alakítására. (...)

A halálraítelt Joseph De Rocher szerepében a tavalyi CAFE Budapest *Angyalok Amerikában* előadásából is ismert David Adam Moore működött közre, ráadásul őnála a valódi Angola Börtönről készített fotói szerepelnek az előadás elejének vetítéseiben. Elsőre az énekes klasszikusan szép hangja tűnt fel, puha, bársonyos baritonját a törzsrepertoár darabjaiban is szívesen hallgatnánk. (...)

Mrs. De Rocher, az édesanya szerepében Károlyi Katalin az egész est legmegrázóbb pillanatait szerezte. Már legelső színre lépésekor, a kegyelmi tárgyalás jelenetében háttorzongatóan valóságosnak hatott az az aprólékosan kidolgozott mozdulatsor, amely egy sokat megélt asszonyról tanúskodott, aki mindenestül idegennek és tehetetlennek érzi magát a szituációban; és amely a darab egészében karakterizálta az alakját, bőven

MENTS MEG, URAM!

túlmutatva a megszokott operai színjátszás eszköztárára. Az énekesnő ugyanilyen finom hangú eszközöket használt. (...)

A kissé karót nyelt, de szigorú hitében önazonos Rose nővér szerepe remekül illett Fodor Gabriellához, aki nem egyszer formált már meg kiválóan fanatizmusba hajló elhivatottságú alakokat. Emellett a szerző igen hálás szólamot írt a karakternek, amelyben bőven van lehetősége szépen szárnyaló magasságait megmutatni. Az áldozatok szülei közül Szegedi Csabának jutott a legnagyobb feladat, aki érzékenyen mutatta meg a megtört apa keménységbe fojtott fájdalját. Ugyanakkor az együttesben a többi gyászoló szülő – Fodor Beatrix, Balczó Péter és Brassói-Jőrös Andrea – is megrendítően énekelt, a gyermekeiknek mondott utolsó mondataik sokáig a levegőben maradtak. A kisebb szerepekben emlékeztető pillanatokot köszönhetünk még Cseh Antalnak (Börtönigazgató), Ujvári Gergelynek (Joseph idősebb öccse) és Mukk Józsefnek (Grenville atya).

Az opera sokszínű zenei anyagát és az előadás nagy apparátusát Vajda Gergely tartotta biztos kezekben, pálcája alatt a Magyar Állami Operaház Zenekara drámai erejű, az emberi lélek legmélyéig hatoló muzsikát szólaltatott meg, amely egyszerre volt elsöprő erejűen hatásos, ugyanakkor mégsem fedte el a kisebb érzelmi árnyalatokat. Mindig nagy öröm, amikor új művek ilyen nagyszerű, ugyanakkor gondolatébresztő interpretációban szólalnak meg. Komoly szerep jutott a kórusoknak is: a Magyar Állami Operaház Énekkara és Gyermekkara kiválóan énekelt. (...) Fél évet vártunk a *Ments meg, Uram!* bemutatójára, ám az elkészült produkció bőségesen kárpótol minket.”
(Kondor Kata, *OperaVilág.net*)



© Meláth Andrea, David Adam Moore | Fotó: Bákovszky Péter

Sok szempontból első

○ Horváth István, Kiss Tivadar, Pataki Bence, Biri Bergely, Lukács Gyöngyi, Jürgen Sacher, Vera Göschl | Fotó: Rákossy Péter



„Csodálatos előadás!”
Strutinszky Mária

Az eredeti, Heródes machaerusi palotájának udvarát ábrázoló díszlet, Rátóti Zoltán operarendezői munkája és Lukács Gyöngyi debütálása Heródiásként, mind-mind olyan mozzanat volt, ami **igazi különlegességgé varázsolta** Richard Strauss *Salome* című operájának bemutatóját.



○ Szemerédi Károly, Mester Viktória, Vera Göschl | Fotó: Berecz Valter

„Jóval előbb odaértem az előadásra, így a kellemes lebukó napfényben ücsörgtem még jó félórásckát az Erkel Színház előtti padok egyikén. Jó volt újra látni ismert (de egyébként ismeretlen) arcokat. Mások is várokoztak. Kicsit olyan érzésem volt, ilyen lehetett az agora az ókori görögöknél. Visszafogott nyüzsgés és reménytelen várakozás a szentély előtt. (...) Az élet végre megy tovább, ezt jó érzés volt konstatálni. A *Salome* premierjére gyülekeztünk ilyen ráérősen. (...) Szép kosztümös rendezést kaptunk (jelmeztervező: Tordai Hajnal) archaikus díszletben. (...) Rátóti egyébként azt hiszem, nagy tisztelettel közeledett a darabhoz és valószínűleg magához a műfajhoz is (első operarendezése).

„Micsoda igényes darab! Bravo Kocsár Baláznak és a zenekari árokban ülő művészeknek!” Mladen Tarbuk

Jürgen Sacher már a fél világot bejárta Heródes szerepével (nálunk is), rutinos róka. (...) Ilyenkor (ergo, megfelelő énekes nyomán) derül ki, mekkora zseni volt R. Strauss,

hogy egy ókori történet nyomán a mai napig aktuális figurát tudott megteremteni. (...) Lukács Gyöngyi először énekelte Heródiás szerepét, de hangki alakítása hosszasan kiérteltnek hatott. Ha valami megmarad majd sok esztendő múltán is bennem ebből az előadásból, az a tekintete, amivel valójában kézben, figyelem és ellenőrzés alatt tartja a cselekményt. (...) Szemerédi Károly még mindig nem teljesen Jochanaan, de jó úton jár. Hangban és alkatban mindenképpen. (...) Az első nazarénus szerepében igen hatásos volt Kovács Kolos, aki pár nap híján fél évszázada énekel az Operaház éjsze alatt (s ezt a szerepet pedig negyvennyolc esztendeje.)” (zéta, Café Momus.hu)



○ Jürgen Sacher, Vera Göschl | Fotó: Rákossy Péter

Jeles

Jól vizsgázott a Bánffy terem mobil nézőtere, Almási-Tóth András rendhagyó rendezése, Bella Máté újrhangszerelt átírata, a Fekete-Kovács Kvintett, az énekesek – és a nézők is, akik Monteverdi *Poppea megkoronázása* című operájában maguk is szereplővé, Róma népének megformálóiává váltak.



○ Szappanos Tibor, Keszei Bori | Fotó: Rákossy Péter

nyilván szándékos, kísértetek, ármányok vannak a levegőben. Az új felállásnak vagy leülésnek van hátránya is, mert a színpadot nemigen lehet látni, de ezt belátta Almási-Tóth András is, és nem ragaszkodott a szokásos helyszínhez. Az énekesek kétoldalt is jelen vannak, vagy átsétálnak a közönségen, és hat, főleg az énekesnőknek köszönhetően az az egyszerű élmény, hogy mennyire szép is tud lenni az emberi hang. (...) Keszei Bori

„Jaj, ne. Ez az első reakció. Hogy most tényleg át leszünk szervezve, kipakolják a széksorokat, odébb tolják a zenekari árkot, megcserélik a színpadot és a nézőteret. (...) És papírsámlin kell hallgatni a második részt. (...) Aztán kiderül, hogy ez a legjobb, ami történhet a *Poppea megkoronázásával*. Nem mintha annyira szörnyű volna az első felvonás. Bella Máté hangszerelésével mint ha megtalálták volna a megoldást a barokk operajátszásra. (...) A második felvonásra semmi sem marad a régieben. Új szék, új helyszín, hát mögött a zenekar, sokat ütőhangszereznek, üstdobok, csőharangok, sokat fuvoláznak és basszusklarinétoznak, van némi horrorhatása a hangképnek, de



○ Daragó Zoltán, Úser Krisztián, Keszei Bori | Fotó: Kummer János



○ Keszei Bori, Szappanos Tibor, Daragó Zoltán, Fried Péter, Brassói-Jörös Andrea, Szántó András, Farhasz Réti Mária | Fotó: Rákossy Péter

ket bevető bemutatók során. Mindenképpen dicséretes, erőteljes nyitás ez a fiatal közönség elérése érdekében. (...) Üdítően hatnak a rendezés realista-közeli telitalálatai: Ottone flörtje Ottaviával, az öngyilkosság eszközeként küldött dupla adag kábítószer (a selyemzsinór...). (...) A második részben a színpad-zenekari árok és a nézőtér nagyszabású átrendezésével teljesen más, egyszintes térben folytatódik a történet. (...) Ha a rendezés szándéka a Bánffy terem színpadtechnikai adottságainak, lenyűgöző sokoldalúságának bemutatása volt, ez kiválóan sikerült, ráadásul a történetmesélés vizuálisan szakadozottabb, kapkodósabb kialakításával szinte észrevétlenül nőtt a néző feszültségérzete. (...) Hibátlan a szereposztás: kimagasló énekesi produkciókat hallottunk, igazán szép jelmezekben, realista vagy enyhén karikírozott színészi játékkal.” (Gyenge Enikő, Revizoronline.com)

meg az időt, Monteverdi, most énekeljenek valami hihetőt, hogy csodállak, szeretlek, neked örülök, benned élek, tiéd vagyok és te enyém vagy. Megállítja. Villanyoltás. Van szerelem, de legalábbis énekelni lehet róla.” (Fáy Miklós, Élet és Irodalom)

„Bella Máté Monteverdi társszerzőjeként szerepel a plakátokon: Malipiero 1931-es kritikai kiadását felhasználva a zenei anyag modern hangszerelése és ennél sokkal mélyebbre hatóan, a harmóniának korszerű átértelmezése fűződik a nevéhez. Izgalmas, eklektikusan színes zenei világ létrehozása volt a cél. Sikerült. A Ház repertoárját böngészve a folyamat nem új keletű, az csupán ráadás, hogy az új játszóhely, az Eiffel Műhelyház helyét-szerepét is igyekeznek megtalálni a kortárszenei és popkulturális zenei-színpadi eleme-



○ Keszei Bori, Daragó Zoltán, Wiedemann Bernadett | Fotó: Berecz Váler



○ Varga-Tóth Anikó, Brassói-Jörös Andrea, Fried Péter, Kósa Lőrinc és az Opera Zenekara | Fotó: Rákossy Péter

Csak vidáman!

Legalább négy oka volt a mosolygásra annak, aki ellátogatott az *Itthon maradok / Joyful!* est premierjére: Kovács András Péter stand-up fellépése, a karanténslágerre készült koreográfia szellemessége, az *amerikai zenekultúra inspirálta*, Joyful! című táncmű szépsége és az Animal Cannibals zenéje.

○ Animal Cannibals, Lagunov levgen, Ivanova-Skoblikova Sofia | Fotó: Nagy Attila

Angel's BAR

ITTHON MARADOK / JOYFUL!

○ Jónás Gabriella, Ivanova-Skoblikova Sofia, Kekalo Iurii | Fotó: Nagy Attila



○ Kekalo Iurii, Ivanova-Skoblikova Sofia, Starostina Kristina, Lagunov levgen, Radziush Mikalai, Magyar Lóránt | Fotó: Kummer János

A produkció előadásainak egyikére az Opera meghívta a Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) dolgozóit és az országos tisztifőorvos asszonyt is, hogy ezzel fejezze ki háláját azért az erőfeszítésért, amit a járvány megfékezéséért nap mint nap tesznek. Müller Cecília beszédében hangsúlyozta: „Igazán szívhez szóló volt Ókovács Szilveszter főigazgató úr felajánlása, hiszen mindig megindító és örömteli dolog, ha elismerik a munkánkat és respektálják azt, milyen keményen dolgozunk a kollégáimmal. Kevés jut most a művészeknek, de amijük van, abból is adni tudnak, és amit kapunk, az mindenkinek a sajátja, nem kell osztoznunk az élményben.”



○ Ókovács Szilveszter és Müller Cecília | Fotó: Nagy Attila

Te kit választanál?

„Nagyszerű előadás volt, Gyöngyösi Levente hangszerelése szuper, nagy-nagy gratuláció mindenkinek!”
Molnár Ildikó



○ Komlós Ildikó, Boncsér Gergely, Kovácsné István, Kriszta Kinga, Kovács Kolos, Cseh Antal | Fotó: Nagy Attila

Vagy inkább mit? Az operai vagy a rockosabb változatot, a hangosítás nélküli énekhangokkal átszótt, szimfonikus zenekari hangzásvilágú vagy az emlékeztünkbe és a fülünkbe ivódott, legendás verziót? Akármelyik mellett is tesszük le a voksunkat, **mindkét variánsból kiragyg** – csak éppen más-más fény- és hangtörésben – a mű zsenialitása.

„Szörényi Levente, aki idén töltötte be 75. évét, szép születésnap ajándékot kapott. Sőt, az Erkel Színházban megtartott ősbemutató mintha arra is rámutatna – a rockrajongók most nézzenek felre, vagy nézzék meg az operát –, hogy az *István, a király* operaként semmivel nem kevesebb, mint rockopera-ként. Sőt. (...)”

Mindaz, ami Szinetár Miklós rendezésében láthatunk a színpadon, elemi erővel jelenik meg. Ez egyrészt köszönhető az opera műfajának, a színpadi látványnak, a sokszereplős előadásnak, és mindannak, ami a zenekari árokból – Kesselyák Gergely vezényletével – hallható.

Gyöngyösi Levente ugyanis, Ókovács Szilveszter, a Magyar Állami Operaház főigazgatójának felkérésére, olyan erős zenei átiratot készített fúvósokra, vonósokra, hárfára, hogy a hangszerelésnek köszönhetően éteri muzsikává válik minden tört akkordra, gitárszólóra, cigifüstön edzett rockerhangra komponált dallam.

Másrészt, és ha valamiben tényleg jobbat és többet nyújt az *István, a király* opera, mint a rock, az a kórus, a Magyar Állami Operaház Énekkara (Csiki Gábor karigazgató irányítása mellett). Az emberi hang, nők és férfiak kórusa utánozhatatlan és pótolhatatlan. (...)”

Talán azt is lehetne mondani, hogy az *István, a király*, 1983-as első bemutatóját követően végre révbe ért, és oda került, ahol mindig is a helye lehetett volna: az operák közé. Sőt, innen, 2020-ból nézve úgy is tűnhetne, mintha a rockopera volna az átirat. De ebből is látszik, hogy a Szörényi-Bródy páros anno valóban örökérvényűt alkotott.”
(Benapo, Index.hu)

„A zenés színházi rendezők doyenje, Szinetár Miklós sikerre vitte az izgalmas, műfaji korlátokat átlépő vállalkozást. Az utolsó percek nézői forgatókönyve megegyezett az 1983-as előadásával: a méltóságteljes csend után feldübörgött a véget nem érő taps az Erkelben is. Az emelkedett hangulatot tovább fokozta a szerzőpáros jelenléte.”
(szíjjártó, Szabad Föld)

„Az új szimfonikus műalak a rockmusicalt nem felidézi vagy átszínezi, hanem önálló hangsznyelvként életre kel. (...) A populáris, eklektikus mű jól illett Kesselyák Gergely karmesterhez. Az énekes szövegek közül Cseh Antal Koppányként, László Boldizsár pedig a táltos szerepében (Torda) remekelt, Komlós Ildikó szokás szerint meggyőző színpadi alakítással szolgált (István anyja, Sarolt).”
(Merényi Péter, Revizoronline.com)

„Komlósinak, ennek a nagy művésznek, lidérces, hátborzongatóan elutasító hangok tudnak előtörni a torkából, megdermed tőle a levegő is, az arca pedig kővé válik. Nincs mese, lehetetlenség vele vitába bocsátkozni, végre kell hajtani, amit parancsol. Egy másik nagy művész, Kovács Kolos, villanásnyi jelenéseiben Géza fejedelemként, majd a halott férjek fotóit iszonytató elkeseredéssel végignéző gyászolóként, olyan mély bölcsességgel van jelen, amit már sokszor megcsodálhattunk.

„Kedves zeneszerető barátaim! Köszönjük a Magyar Állami Operaház társulatának az előadást és a jó képeket is! Kár, hogy nincs feltéve fotó az állva tapsoló, maszkos közönségről!”
Gyöngyösi Mária

(...) Gyönyörűen, hatalmas meggyőző erővel énekel Máthé Beáta Rékaként, Koppány lányaként.”
(Bóta Gábor, 168 Óra)

„Az operaéneklés technikája, pátosza persze indokolt és értelmezhető is, ugyanakkor félő volt, hogy a zene és a szöveg egyszerűen lepatyintja magáról az operai sajátosságokat. Nem így történt, és ez nemcsak Gyöngyösi Levente zeneszerző és Szinetár Miklós rendező bravúrja, hanem a Szörényi-Bródy szerzőpárosé is – az *István, a király* monumentalitását, fantasztikus zenei rétegzettségét, átjárhatóságát mutatja, hogy nem vérzik el az opera-változat sem. (...)”

A szereposztásra nem lehet panaszunk, Boncsér Gergely Istvánja érzékeny – a darab kiválóan jeleníti meg a rendparti és az örök változásban hívó karakterek részgazsága- it, erre rímelve István vívódását. Cseh Antal Koppányja szintén pontos, zord és robusztus, mellette Máthé Beáta alakít kiemelkedőt Rékaként. Horesnyi Balázs többszintes, vetíthető felületekkel gazdagított díszlete jól eltalált, grandiózus és nagyon látványos, Velich Rita a történelmi kort megidéző jelmezei nem hajlanak giccsbe, gyönyörű, míves ruhákat láthatunk mindkét felvonásban. Vári Bertalan koreográfiája – aminek előadásában a Magyar Nemzeti Balett tánckara működik közre – pedig úgy tud előremutató lenni, hogy nem rugaszkodik el az »autentikus« mozdulatsoroktól sem.”
(nullahategy.hu, Ménes Márta)

„Örülök, hogy ott lehettem, tetszett az előadás, és a Hangoló is!”
Hadady Zsófia

Az előadás a Zikkurat Színpadi Ügynökség és a Melody Kft. közvetítésével jött létre.

Egy betegség története

Vajda János új operája, amelyet az Opera mutatott be október végén, két dráma alapján, nyolc szereplőre és viszonylag kis méretű zenekarra íródott. A XIV. Lajos francia király – akit maga Ókovács Szilveszter alakított – és Molière párbeszédeivel tűzdelt, „kvázi-barokk” stílusréteggel fűszerezett, *A képzelt beteg, avagy őfelsége komédiása* című, kortárs opera szellemesen elgondolkodtatóra sikeredett.



○ Hanczár György, Biri Gergely, Horti Lilla, Hábetler András, Bátori Éva, Rácz István | Fotó: Berecz Valter

zésében és Cseh Renátó remek díszleteivel mutatkozott be, s az ősbemutató fogadtatása zajosabb és melegebb volt a kortárs operák esetén megszokott udvarias szakmai sikernél. A zenei és zenés színpadi értelemben is frenetikus részletek (mint amilyen a címszereplő álságos feleségének mindahány jelenése vagy épp a jótékony hatású allóvet fanfáros behozatala) őszinte derűtséget keltettek, az opera utolsó pár perce pedig valóságos megrendülést idézett elő.”
(László Ferenc, *Magyar Narancs*)

„Volt szerencsém látni a bemutató előadást, rendkívül szórakoztató est, de aki ismeri Vajda János operáit, az látatlanban is tudja, biztosan nem fog csalódni.”
(Novotny Anna, *Papageno.hu*)

„Olyasmint tud Vajda János, amit ma csupán nagyon kevesen: emberi fogyasztásra alkalmas, valódi operát komponálni. Ért a színpadi dramaturgiához és vannak zenei gondolatai, amelyeknek az opera műfaja nem csupán többé-kevésbé esetleges kerete, hanem magától értetődő közege. Akárcsak a *Mario és varázsló* vagy a *Karnyóné*, úgy ezt bizonyítja Molière és kis részben Bulgakov nyomán Várady Szabolcs librettójára készült új dalműve is. Ismét több évszázad zenei örökségéből mérít: a barokktól a ragtime-ig, az ifjabb Johann Strausstól Nino Rotáig, és sohasem lusta-link menekülőút, hanem mindig személyes stílusjegy gyanánt.

A *képzelt beteg* Kovács János mintaszerűen elkötelezett vezényletével, Szabó Máté komikumban és tragikumban egyként erős rende-



○ Hábetler András, Wiedemann Bernadett | Fotó: Rákossy Péter

○ Hábetler András | Fotó: Berecz Valter

Másképp, mégis ugyanúgy

MAGYAR Opera

◉ Szélpál Krisztina, Csányi László, Haris Nadin, Nagy Ildikó, Áprily Gábor, Zemléni Mária, Meixler Richárd, Pitti Katalin, Tamási János, Fülöpné Tátrai Zsuzsa, Bertók László, Dimcevski Alexandre, Zsigmond Géza, Domahidy László (ifj.), Gregor Berdanett | Fotó: Kummer János



A koronavírus-járvány és a védelmi intézkedések miatt a *Magyar Opera Napja* külsőségei némiképp módosultak, azonban a lényeg: a művészi teljesítmény jutalmazásának és a hagyományok folytatásának szándéka. Erkel Ferenc születésnapján az opera műfajának ünneplése, valamint az emelkedett hangulat nem vész el a körülmények dacára sem.

MAGYAR OPERA NAPJA

Mint az köztudott, az intézmény 2013 óta ünnepli a nemzeti romantikus opera megteremtőjének születésnapján, november 7-én a Magyar Opera Napját, ekkor adva át számos belső díjat is. 2020-ban újdonságként az elismerések átnyújtását megelőzően tizenhárom énekes adott elő tizenhárom áriát zongorakísérettel a magyar operajátszás nagyjaira emlékezve az Eiffel Műhelyház Bánffy Miklós termében. Erkel Ferenc világra jövetelének 210. évfordulóján nem feledkeztek meg azokról a művészekről és munkatársakról sem, akik huszonöt éve dolgoznak közalkalmazottként az intézménynél. Jubileumi emlékgyűrűt kapott Arany Csilla, a Magyar Nemzeti Balett táncari művésze, Komarov Alekszandr, a Magyar Nemzeti Balett grand sujet-je, operanagykövet, Kiss Sándor klarinétművész, Novák Zita hegedűművész, Nagy Ildikó szoprán, énekkari művész, Bertók László gondnok, Meixler Richárd díszítő, Áprily Gábor és Tamási János világosítók, valamint Csányi László ügyelő.

2015 óta ezen a napon jelenik be az új Örökös Tagokat is, 2020-ban a testület Pitti Katalint választotta. A világhírű szoprán – Lukács Ervint idézve – „az a fajta művész, aki a legjobban tudja kifejezni a szerelmes és a szenvedő nőalakokat”. Posztumusz részesült az elismerésben az egykor hatalmas repertoárral rendelkező Domahidy László basszus és a világot be-

járó, de hazájához mindvégig hű, népszerű buffo basszus, Gregor József, valamint Fülöp Attila, az intézmény egykori magánénekes, főtítkára és ügyvezető igazgatója, aki a színház működését jól ismerve mindig békés vizekre igyekezett kormányozni az Opera hatalmas hajóját. Berczelly István, a márciusban Kossuth-díjat kiérdemelt basszbariton – aki fél évszázada szerződött az Operához, és fachjának minden szerepét végigénekelte – az intézmény Mesterművésze lett.

Salomé ikonikus szerepként éneklő, és pályafutását 2005-ben Schönberg *Várakozás* című operájával záró Zemléni Mária a Sudlik Mária-díjat kapta. Venekei Marianna koreográfus, a Magyar Nemzeti Balett első balettmestere a Seregi-díjat érdemelte ki. A *vágy villamosa* című koreográfiája az együttes egyik kiemelkedő repertoár-előadása, emellett számos operarendezővel dolgozott együtt, sok híres operai balettbetét koreográfiáját jegyzi. A Solymosi Művészeti Díjat – a díj történetében első alkalommal – az Opera Zenekar egyik koncertmestere, Alexandre Dimcevski kapta, aki kinevezése óta kitartóan ragaszkodik a minőségi műhelymunka meghonosításához.

Az együttesek belső szavazásai alapján a 2019/20-as évad egyik énekkari művésze Haris Nadin lett, aki dinamikai árnyalatokban gazdag hang adottságairól és színészi rátermettségéről is nevezetes; a másik énekkari művész pedig Zsigmond Géza, akinek magyar nyelvű szövegmondása a régi idők nagy énekesének erényeit idézi. A 2019/20-as évad zenekari művésze az érzékeny zenei alkalmazkodóképességgel rendelkező Szélpál Krisztina oboaművész. A 2019/20-as évad kartancosának a szorgalmával, fegyelmevel és elhivatottságával példát mutató Asai Yukát és a magas szintű klasszikus technikai tudással rendelkező Morimoto Ryosukét szavazták meg. ◉

Kell egy szilárd alap

Szerző: Szabó Z. Levente

Bár sok jelentése van, éppen ezért egy-egy embernek más és más juthat eszébe a KAP-ról, így, nagy betűkkel.

Beírva az internetes keresőbe első találatként én Kovács András Péter honlapját kaptam meg, akinek októberben éppen az Eiffel Műhelyházban volt *érdekes estje a Joyful! premierhez kapcsolódva.*

Mielőtt belekezdünk, megkérdezem, minden témát érinthetünk-e. Egy korábbi interjújában ugyanis azt mondta, volt már olyan felkérése, amit elvállalt, de többet nem szeretne róla beszélni.

Nem titokról volt szó, hanem a vallásosságomról, amit nagyon személyes, benső dolognak tartok. Emiatt nagyon kellemetlen érzés erről nyilatkoznom. Nem így élem meg a saját képemet.

Fontos, hogy milyen ez a belső önkép?

Nagyon. Alapvetően magamról beszélek a műsoraimban, az egyéni véleményemet mondom el, a saját értékrendem alapján. Ha ezt kellő öniróniával teszem, akkor tud a néző azonosulni velem, és a történeteimen nevetve a jelenségen is mosolyogni. De ehhez nagyon szilárd alap kell, ami elbírja azt, amit mondok. Nem eljátszom egy kitalált figurát, hanem ilyen vagyok. Ehhez nélkülözhetetlen a minél letisztultabb, minél átláthatóbb platform.

Ennyire tiszta értékrendben hol az önirónia helye, hol van az a kis defekt, amin derülni lehet?

Attól, hogy magamról beszélek, még nem szakadok ki a társadalomból, hiszen ezer szállal kötődöm a környezetemhez. Vannak szomszédaim, van családom, vannak tanárok a gyerekek iskolájában, van eladó a boltban, ügyintéző a hivatalban. Csakhogy ezeket a kapcsolatokat a saját szögemből látatom. Akkor vagyok hiteles, ha ezekben a viszonyulásokban tényleg benne vagyok.

Mégis, arról is nyilatkozott korábban, hogy néha az előadás lendületében olyat mond, amit később megbán. Mindezt nem az okozza, hogy ha nagyon együtt él a publikummal, és igazán ülnek a poénok, akkor az elsodorja?

Természetesen volt már olyan mondatom, amit utólag sajnáltam. Ám nem hiszem, hogy



Fotó: Nagy Attila

Tulajdonképpen, ha sokan vannak, akkor is mindig kétszemélyes a történet.

Ez az élő jelenlét a műfaj alapvető sajátossága, így felvetődik a kérdés: miként lehet írott műfajjává, például könyvvé tenni a stand up-ot?

Az írás más. Hihetetlen flow-élménnyel jár, hogy valójában nem is én vezetem a tollam. A fejemben járnak-kelnek a szereplők, élik az életüket, teszik a dolgukat. Nekem valójában csak annyi a dolgom, hogy ezt rögzítem. Azt hiszem, fogok még úgy könyvet írni, hogy nem is a kiadás érdekel majd, hanem csupán ez a csodás érzés.

A könyvön túl más írott műfajban is érintett most, méghozzá éppen a Magyar Állami Operaházzal kapcsolatban.

Igen, felkértek arra, hogy dolgozzak Donizetti *Az ezred lánya* című vígoperájának magyar librettóján. Itt azonban gyorsan le kell szögez-nem, ez az átdolgozás nem érinti az áriákat. A műben nagyon sok szöveges rész van, kicsit már az operettek emlékeztetően sok – bár lehet, hogy ezért a megjegyzésemért a hozzáértők megrónak majd. A színpadon ugyanazt az operát láthatja ezután is a közönség, anynyi különbséggel, hogy ezeket a párbeszédese részeket átdolgozom, közelebb hozom a mai világunkhoz, a jelenlegi valóságunkhoz, figyelembe véve természetesen azt is, hogy a dialógusokat operaénekesek mondják el a közönség előtt. Nagyon élvezem ezt a munkát!

Volt egy másik projektje is az Operában, ami első hallásra talán meglepő. Az Eiffel Műhelyház Bánffy Miklós termében összesel bemutatták a „karanténslágerre”, illetve az Animal Cannibals zenéjére készült két táncművet, személyes fellépéssel kiegészítve. Ezt az estet sem én kezdeményeztem, de

ezt bármilyen formában is a nézőkre kellene fogni. Sőt, éppen az a tapasztalatom, hogy a közönség nagyon jó ízlésű zsűri. Sokszor már az adott pillanatban „fagyással” jelzi, ha olyasmí hangzik el, ami nem helyénvaló, de meghatározó az is, hogy az előadás végén milyen szájízzel távozik. Ezzel persze nem akarok ellentmondani annak, hogy az élő ott lét a műsorban alapvetően hatással van rám: minden fellépésben ott van az, aki előad, és ott vannak azok az emberek, akik hallgatják.



○ Zhukov Dmitry, Pesel Anita Tiffany, Kovács András Péter, Voltolini Annamária, Szegő András | Fotó: Kummer János

nagyon örülök neki! Hosszú a története: eredetileg ez csak egy videó volt, amit tavasszal megosztottam. Nem hittem volna, hogy anynyi nézője lesz, amennyi lett végül. Talán az a magyarázat, hogy a Maradj otthon! szlogenel ez volt az első klipek egyike. Amikor láttam, mennyire sikeres, elhatároztam, hogy az ebből származó bevételemből kibérek valahol egy nagy termet, ahová tiszteletadasként és ajándékként meghívom a műsoromra az egészségügyi dolgozókat. A helyszíneresés idején hívott fel Ókovács Szilveszter, és felajánlotta, hogy módosítsunk az elképzelésen. A kérése az volt, hogy a termet, illetve jelen esetben már a színpadot az Opera biztosítja, de álljon össze ez a teljesebb műsor, amiben van kortárs tánc is, fellépek én is, és más szereplő is.

De miért lett rap?

Azért, mert bármennyire is szeretném azt hinni, hogy tudok énekelni, sajnos nem tudok. Másrészt a zenének a hangulata a fontos, a rapnek viszont a szövege. Sokkal több gondolatot, mondanivalót és poént lehet bele rejteni, mint egy dalba.

A klipen túl is kötődik a zenéhez?

A komolyzenéhez kamaszkorom óta szoros kapcsolat fűz. Sajnos jómagam nem tanultam semmilyen hangszeren – leszámítva néhány

évnvi autodidakta klasszikus gitározást –, de maga a zene valamiért tizennégy éves koromban megfogott. Senki nem volt a családban, aki klasszikus muzsikát hallgatott volna, magamtól kaptam rá. Az Operának ezen belül nem jutott túl nagy szerep mostanáig. Annál nagyobb meglepetés és öröm volt beleszőpenni ebbe a családba.

Visszatérve az estre, online közvetítésben gondolkodtak?

Nem, ez egy olyan esemény volt, amit a közönség személyes megjelenésére építettünk. Persze, a „Maradj otthon” cím hordoz magában bizonyos feszültséget az élő, nézők előtt zajló előadással kapcsolatban, de természetesen nem ez a legfrissebb üzenet. Akkor, tavasszal egy új, ismeretlen helyzettel kellett megbirkózni. Ma már felkészültebbek az emberek, tudnak felelősséggel dönteni, helyesen viselkedni, figyelni a szabályokra és a védekezésre. Nem zárkozhatunk be teljesen! ○

NEMZETI

William Shakespeare

Rómeó és Júlia

Rendező: Vidnyánszky Attila

Szász
Júlia

Herczegh
Péter



Klasszikusok könnyedén



A LEGNÉPSZERŰBB
KLASSZIKUS ZENÉK
AZ OPERÁTÓL
A FILMZENÉIG

www.klasszikradio.hu

Wolfgang Amadeus Mozart

BALETT

MAGYAR NEMZETI BALETT
HUNGARIAN NATIONAL BALLETT

A FRANCIA
MÚZSA
SZEZONJA
2021



BALETTBEMUTATÓK

Wayne McGregor / Joby Talbot / Jack White III **Chroma**
Vaszilij Vajnonen / Michael Messerer / Borisz Aszafjev **Párizs lángjai**
Venekei Marianna / Igor Stravinsky **Tűzmadarak**
Thierry Malandain / Christoph Willibald Gluck **Don Juan**
Sarkissova Karina / Animal Cannibals **Joyful!**
Venekei Marianna / Arthur Wilkinson **The Beatlecracker Suite**

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ



OPERA LIVE

ÉLŐ KÖZVETÍTÉSEK AZ EIFFEL MŰHELYHÁZBÓL AZ OPERA FACEBOOK-OLDALÁN!

Minden körülmények között az Operával!
Tartalmas időtöltés hetente négy alkalommal.

EIFFEL
EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA